Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 8 — Ljubljana, torek 12. januarja 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr. Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Nuclei nemici respinti in Tunisia

Attività esplorativa sul fronte Sirtico — Efficaci azioni aeree contro lo schieramento avanzato e le colonne in movimento

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 11 gennaio 1943-XXI il seguente bollettino di guerra n. 961:

Attività esplorativa sul fronte sirtico.

Nella regione tunisina abbiamo respinto nuclei nemici, catturato qualche arma e fatto alcuni prigionieri.

In entrambi i settori, nonostante il maltempo, aliquote della aviazione italiana e germanica hanno a più riprese bombardato e mitragliato con visibili effetti, lo schieramento avanzato e le colonne in movimento dell'avversario.

Cinque apparecchi venivano abbattuti in combattimento dai cacciatori tedeschi.

Sovražni oddelki odbiti v Tunisu

Na sirtiškem bojišču izvidniško delovanje — Učinkovite akcije proti prednjim silam in kolonam v premikanju

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 11. januarja naslednje 961. vojno poročilo:

Izvidniško delovanje na bojišču v Sirtiki.

Na tunjškem področju smo odbili sovražne oddelke, zaplenili nekaj orožja in ujeli nekaj ujetnikov.

Na obeh odsekih so oddelki italijanskega in nemškega letalstva navzlic slabemu vremenu ponovno bombardirali in z vidnimi učinki obstreljevali s strojnicami prednjo sovražno razvrstitev in kolone v premikanju.

Nemški lovci so sestrelili v bojih pet letal.

Letalski napadi proti otoku Lampeduzi in Tripolisu nijso povzročili človeških izgub, škoda pa je neznatna.

V bližini kraja Capo S. Cito (Palermo) so našli poleg trupel 6 članov posadke ostanke nekega angleškega dvomotornega letala, ki ga je obrambno topništvo o priliki nekega preišnjega letalskega napada zadelo in zažgalo.

Anglosaška razočaranja zaradi razvoja položaja v Severni Afriki

Zanimive ugotovitve švicarskega tiska

Bern, 11. jan. Švicarski listi razpravljajo še vedno o nezadovoljstvu angleške javnosti zaradi zastoja operacij v severni Afriki. V zvezi s tem tudi priznavajo, da se prava ofenziva na tem bojišču še ni začela. List »La Suisse« piše na primer v svojem uvodniku: »Angleško-ameriško izkrcanje v severni Afriki je bilo izvršeno 8. novembra. V Maroku in Alžiru so se invazijske čete takoj lahko etablirale, ker so jim pomagali Francozi, toda s Tunisom je bilo drugače: tam se prva angleška armada kar ne more prebiti naprej. Med upi, ki jih je zbudilo anglosaško izkrcanje v severni Afriki, in resnično doseženimi uspehi je velika praznina in splošno razočaranje angleške javnosti je našlo svoj izraz v pisanju angleških listov. Angleško-ameriška kombinirana akcija je bila izvršena v trenutku, ko se je moral maršal Rommel umikati s svojo armado in se je mnogim zdelo, da bodo zavezniki z lahkoto dosegli svoj cilj. Na papirju je stvar zgledala bolj rožnato kakor v praksi, na terenu pa se načrti niso izkazali tako lahko izvedljivi. Maršal Rommel razpolaga še vedno z znatnimi silami, ki so zelo borbene. Njegov nasprotnik si ne more utvarjati, da bi ga premagal le s prednjimi silami. Zato je sedaj prisiljen zbirati svoje oboroženе sile, kar ni lahka stvar spričo velikih razdalj. Iste ovire so doslej zavirale napredovanje prve angleške armade v Tunisu.«

List pripominja nato, da se zavezniki zato niso izkrcali tudi v Bizerti in Tunisu, ker bi v tem primeru podlegli premoči Osi in ker niso imeli zadostne ladijske tonaže na razpolago. Vojna v severni Afriki se je dejansko začela v Tunisu in najbrže so bili zavezniki presenečeni spričo naglice, s katero so se Nemci in Italijani v Tunisu zasidrali. Sprijazniti so se morali s položajem in začeti so morali resno misliti na to, da pripravijo pravo ofenzivo, ako hočejo zasesti Bizerto in Tunis.

Tudi vojaški kritik lista »Gazette de Lausanne« ugotavlja nezadovoljstvo britanskih listov, ki zahtevajo, naj bi se brez odlašanja takoj začela večja vojaška akcija v severni Afriki, ne pa, da se zavezniki omejujejo le na delovanje izvidnic. Uradni komentatorji v Angliji trdijo, da je bil veliki napad odložen zaradi slabega vremena in slabih cest, kar bo trajalo še nekaj tednov. Na drugi strani pa se je tudi osma britanska armada zaustavila pred trdno branjenimi postojankami Osi.

»Tribune de Lausanne« pa odkrito priznava v svojem uvodniku, v katerem opozarja na razočaranje vseh Anglofilov, med drugim:

»Neradi ugotavljamo, toda dejstvo je, da preložitev glavnega vojnega prizorišča v srednje Sredozemlje ni niti najmanj razčistilo položaja, temveč ga je le še bolj zapletlo. To je le še bolj potrdilo obe stranki v njuni nepopustljivosti. Polagoma spoznavata oba tabora, da bi ne mogla več prekiniti borb, čeprav bi hotela.« Vojaški sotrudnik istega lista pa sodi, da Os ne bo dolgo več pustila pobude sovražniku, saj je znano, da se drži strateškega načela, da je najboljša obramba napad. Presenetilo bi nas zato, nadaljuje strokovnjak, ako bi se Os omejila le na obrambo svojih izhodišč v Bizerti in Tunisu. Ali smemo torej računati s presenečenjem? Toda kje?... To so seveda le ugibanja nekega nevtralnega opazovalca. Zanimiva so v toliko, ker z vsemi drugimi, ki smo jih navedli, ugotavljajo veliko razočaranje v nasprotnem in nevtralnem taboru glede izgledov anglosaške izkrcevalne akcije v severni Afriki. (Stampa Sera.)

Japonske priprave za nove ofenzive

Ojačenje japonskih sil na otočjih severno od Avstralije

Šanghaj, 11. jan. Zavezniška poveljništva na južnozapadnem Pacifiku preživljajo kaj nemirne ure mrzlične delavnosti, odkar so v vodah Nove Britanije zabeležili navzočnost močne japonske eskadre. Znano je, da spremljajo japonske vojne edinice velik konvoj in v zavezniškem poveljništvu se zaskrbljeno vprašujejo, ali je namenjen na Salomonske otoke ali Novo Gvinejo kajti očitno gre za velika ojačenja. Istočasno govore o zbiranju japonskih ladij v bližini japonskega oporišča Lea na Maršalskem otočju.

Ako smemo verjeti nekaterim informacijam, so začeli Američani, da bi prehitel japonske namene, zbirati svoje vojne edinice severno od Guadalcanara, kjer bi utegnilo v kratkem priti do velike pomorske bitke.

Avstralci in Američani se predvsem boje izkrcanja večjih japonskih sil na Novi Gvineji, kjer se dogodki ne razvijajo tako, kakor bi zavezniki hoteli. Zaveznikom četam se namreč navzlic vsem njihovim naporom v ofenzivi, ki je trajala več tednov, ni posrečilo dokončno poraziti japonskih oboroženih sil, ki branijo odsek pri Buni. Ako bi sedaj Japonci prejeli znatna ojačenja, bi se Avstralci in Američani znašli v kaj neprijetnem položaju.

General Blamey, šef zavezniških kopnih sil na področju južnozapadnega Pacifika, ki se je pravkar vrnil z inšpekcijskega potovanja na področju Bune, je priznal, da so bile zavezniške izgube v bitki za Buno zelo hude. Dodal je, da je bitka za Novo Gvinejo zelo važna, kajti Japonci bi se lahko poslužili Bune kot oporišča za splošno ofenzivo proti vsemu otoku, kolikor je v zavezniških rokah. Neki Reuterjev dopisnik z bojišča pri Buni opozarja na drugi strani, da so Japonci že našli nadomestilo za velik del izgubljenega ozemlja s tem, da so zapadno od Bune zasedli nova, še večja ozemlja vzdolž severne obale otoka, kjer so pred kratkim izkrcali znatne čete in se sedaj utrjujejo na najmanj šestih različnih postojankah.

Zavezniško izvidniško letalstvo je medtem ugotovilo nad Rabaulom (Nova Britanija), da se je število tamkaj zbranih japonskih vojnih edinic v zadnjih dneh znatno povečalo. Pripominjajo, da ni bilo mogoče še nikdar doslej ugotoviti zbiranja tolikšnih sovražnih sil v vodah pri Rabaulu. Tamkaj zbrana japonska eskadra se zdi celo močnejša kakor tista, ki je izkrcala japonske čete na Salomonskem otočju.

Iz Melbourna se doznava, da namerava predsednik avstralske vlade Curtin — po razgovoru s poveljniki avstralske mornarice — odpotovati v Washington, da bi se z Rooseveltom posvetoval o razvoju položaja in zahteval, kakor so mu doma naročili, večjo pomoč od pacifiškega vojnega sveta. Teh posvetov se bo baje udeležil tudi Mac Arthur, ki mora sedaj priznati, da je položaj precej drugačen, kakor so napovedovala njegova hrupna poročila. V Beli hiši je bila medtem seja pacifiškega vojnega sveta, ki je bila sklicana v največji naglici in ki se je je udeležil tudi britanski minister za srednji vzhod Casey. Britanski zastopnik se je uprl novim zahtevam po takojšnji pomoči pacifiškim četam, češ da je Velika Britanija trenutno zaposlena v zelo trdi bitki v Sredozemlju. (Corriere della Sera.)

Dve veliki švedski ladji potopljeni

Stockholm, 9. jan. s. Po vesteh, ki so davi prispela, je angleška podmornica pred norveško obalo potopila dve švedski ladji in sicer veliko cisternsko 16.450tonsko ladjo »Sveajarl« in motorno ladjo »Brazilija« s 7.760 tonami. Obe ladji sta bili na poti v Južno Ameriko. Posadki sta se rešili in sta sedaj v nekem norveškem pristanišču.

624 sovjetskih tankov uničenih v 10 dneh

Ponovni sovjetski napadi na Kavkazu in ob Donu odbiti — 20 sovjetskih letal sestreljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 11. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na severnem Kavkazu, pri Stalingradu in na področju ob Donu so bili ponovni napadi številčno premočnih sovjetskih pehotnih in oklopnih sil v hudih borbah krvavo zavrnjeni. Nemško letalstvo je z močnimi silami posegalo v borbe. Pehotne in oklopne skupine so uničile v protinapadih sovražnikove oddelke. Kopna vojska in letalstvo sta uničila ali pa onesposobila za kretanje 136 oklopnih voz, izmed teh samo 60 na prostoru okrog Stalingrada. Lovci so sestrelili 20 sovjetskih letal ob izgubi dveh lastnih letal.

Napadalni oddelki so razdejali v srednjem odseku fronte večje število bojnih postojank ter so privedle ujetnike in plen.

Borbe okrog Veljkih Luk in jugozapadno od Ilmenskega jezera trajajo dalje.

V času od 1. do 10. januarja so oddelki kopne vojske uničili, zaplenili ali onesposobili za kretanje na vzhodni fronti 624 sovjetskih oklopnih voz.

Pri nadaljevanju letalskih napadov na murmansko železnico je bilo uničenih mnogo sovjetskih prevoznih sredstev. Brza bojna letala so potopila v pristanišču Murmansku 4000 tonsko trgovsko ladjo in težko poškodovala tovorni parnik.

V severni Afriki krajevno bojno delovanje. Nemško-italijansko letalstvo je obstreljevalo sovražna letalska oporišča, postojanke in kolone na pohodu. Nemški lovci so sestrelili pet letal.

Razbit konvoj petrolejskih ladij

13 ladij s 124.000 tonami potopljenih, tri nadaljnje torpedirane

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. januarja s. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:

Akcija neke skupine nemških podmornic proti sovražnemu konvoju, ki je plul iz Trinidada proti Gibraltarju, se je zaključila z velikim uspehom.

Močno zaščiteni konvoj je sestojal izključno od velikih petrolejskih ladij, ki naj bi pripeljale gorivo v Severno Afriko.

Med srditimi bormami je bilo 13 petrolejskih ladij s skupno 124.000 tonami potopljenih, nadaljnje tri pa torpedirane.

Konvoj je bil popolnoma uničen.

Izguba je hud udarec za vojaško strategijo Angležev in Američanov v Severni Afriki.

Vztrajno izčrpavanje sovjetskih sil

Berlin, 9. jan. Po zadnjih poročilih z vzhodne fronte so se hudi obrambni boji nadaljevali ves današnji dan. Timošenko je vrgel v bitko nove rezerve, s katerimi upa doseči kak operativen uspeh. Edini uspeh, ki ga je sovjetski maršal dosegel, pravi DNB, je ta, da je ustvaril položaj, ki je podoben položaju ob koncu obrambnih bojev lanske zime. Ta položaj je obeležen v glavnem z nerednimi akcijami napadajočih sovražnikov ter z metodičnimi in organičnimi ukrepi braniteljev. Njihova prožna obramba se naslanja predvsem na metodična in organična podjetja. Izčrpava in končuje se v taktični in strateški razjasnitvi krajevnega položaja. Do tega trenutka se je vsaka ofenziva sovražnika zlomila nad mogočnimi utrdbami, ki so jih zgradili Nemci in zavezniki ob svoji bojni črti. Nemška agencija D. a. D. poroča, da gre za načrtno popravo bojne črte in s tem je uresničena dosega postavljenih vojnih ciljev, in sicer: 1. Sovražnikov napad se postopno nevtralizira. 2. Sovjetski vojni stroj se zaustavlja pred to utrdbo in je nezmožen, da bi jo predrl. Zelo verjetno je, da bo izpostavljen napadu branilcev, ki so izpremenili novo črto v močno izhodišče za napade. Sovražna sila bo izpostavljena pritisku branilcev bržkone ob koncu zime, kakor se je zgodilo preteklo jesen v južnem delu osrednjega odseka. 3. Osredotočenje zaveznikih sil na krajši črti bo ojačilo njeno obrambno in napadalno moč, imelo pa bo to prednost, da bo lahko v pripravljenosti držalo velike rezerve za bodoče operacije.

Kakor se vidi, je utemeljeno naziranje, da je javnost lahko čisto mirna ter z zaupanjem pričakuje razvoja sedanjega in bodočega položaja. Značilno je vsekakor, da postajajo anglosaški vojaški opazovalci nervozni in se po vsej pravici boje posledic te nagle ustavitve sovjetskih vojsk. Sovjetske vojske se bodo ustavile v svojem napadu vsekakor v najbolj kritičnem trenutku, tik pred začetkom pomladne ofenzive, ki so jo Angleži in Američani že raztrobili. Iz tega razloga so v Londonu in v Washingtonu napovedali velik konvoj z vojnim blagom, ki je baje že prispel v neko rusko luko. Če bi tega konvoja ne bile napadle nemške pomorske enote, pravi britanska admiraliteta, bi se o tem konvoju niti ne govorilo, kajti promet na Atlantskem in na Severnem ledenem morju je tako reden, da prihaja večina konvojev brez incidentov na cilj. V tem primeru pa gre očividno za konvoj velikeega obsega, ki je vsekakor omembe vreden. K tej izjavi pripominjajo iz Berlina, da med veliko sovjetsko ofenzivo ni bilo prilike opaziti 3000 tankov in 4000 letal, ki jih je orjaški konvoj baje pripeljal v Murmansk. Znano je, da konvoj ni nikoli prišel v namembno luko, kajti nemška pomorska letala so ga popolnoma razbila. Niti vzorcev tega blaga niso dobili Rusi v roke, dasi je bilo med poslanim materialom mnogo ameriških oklopnih voz najnovejšega tipa.

Nekoliko tednov po tem ponesrečenem konvoju se je zaradi ugodnih vremenskih razmer posrečilo manjšemu številu neznatnih parnikov, da so dospeli v Murmansk in v Arhangelsk, ta poskus pa so zavezniki plačali zelo drago. Zelo poučno je, da je Roosevelt prav zaradi rastočih strahotnih izgub sklenil polagoma opustiti sistem konvojev ter po nasvetu Stalina pošiljati blago z ladjami velike tonaže in velike brzine.

Zaradi tega so morali temeljito revidirati ves program pomorskih gradenj. Namesto ladij tipa »Liberty« se bodo gradile ladje po 15.000 in 20.000 ton, ki bodo hitrejše kakor sedanje prekoatlantske ladje. Sovražniki pričakujejo, da te ladje ne bodo lahek plen osnih podmornic. Razen tega hočejo s tem razbremeniti vojno brodovje ter vojne ladje uporabiti v druge namene, vsi te izpremembe pa zahtevajo mnogo časa. (Il Piccolo.)

Junaški odpor posadke v Velikih Lukah

Berlin, 8. jan. Ime Velikije Luki bo prešlo v zgodovino te vojne ter bo obenem z Bardijo, Kerenom in Gondarjem simbol vsega junaštva, trpljenja in žrtev, ki jih zahteva od vojaka vzhodna fronta. Nedvomno so tudi Rusi med bojem doprinesli dokaze požrtvovalnosti in žilavosti. Ako je to kasneje v pretirani meri izkoristila neprijateljska propaganda, ne izpremeni na stvari prav ničesar. Kdor bi zanikal žilavost in požrtvovalnost ruskega vojaka, bi zmanjševal važnost in pomembnost dejanj, ki so jih izvršili nemški, italijanski in zavezniški vojaki. Zmanjševati vrlino nasprotnika pomeni skoraj vedno tudi zmanjševati vrlino lastne vojske. Sevastopolj in Stalingrad predstavljata vsekakor dve epizodi, vredni vsega spoštovanja, toda ti dve epizodi sta v bistvu različni od dogodka v Velikih Lukah. V primeru Sevastopolja je šlo v resnici za mogočno moderno trdnjavo, kjer je bilo osredotočenih nad 100.000 branilcev. Ti so imeli na razpolago razen topov velikega kalibra »Gorki« in »Lenin« tudi hrib Malakovski ter zaloge vsake vrste: vojašnice, skladišča, delavnice, zaklonišča, bolnišnice, letališča in celo luko z vsemi neomejenimi možnostmi za preskrbo. Držati se v takih okoliščinah dolgo ni bilo težko.

Zelo sličen temu je tudi Stalingrad, mesto, ki ga je sovjetsko poveljništvo vključilo v svoj obrambni načrt ter je zbralo tam svoje najboljše čete in velikansko množino svojih vojnih sredstev. Razen tega je bila tu Volga, v mestu je bila dana možnost pouličnih bojev ter možnost, da se s stalnimi napadi od zunaj zmanjša nemški pritisk.

Popolnoma drugačen je položaj v Velikih Lukah, mestu, ki je ob izbruhu vojne štelo komaj 22.000 prebivalcev in ki leži ob železniški progi Riga—Kalinin na gričevitem ozemlju, ki je ponekod pokrito s skoraj neprehodnimi gozdovi in močvirji. Nemci so zasedli Velikije Luki ob koncu poletja 1941 ter jih izpreminili v veliko utrdbo. V prvi zimski ofenzivi so jo sovjetske čete obkolile in malo je manjkalo, da ni padla sovražniku v roke. Tudi takrat je bilo junaštvo branilcev kos surovemu napadu ruskih množic. Utrdba se je vzdržala, toda praktično je bila osamljena ter je predstavljala najsprednejšo točko, potisnjeno naravnost v srce sovražnika. Fronta na tem področju med Ilmenskim jezerom in Rževom, kjer so trajali neprestano hudi boji, se je razvila tako, da so sovjetske črte tvorile globok klin med nemškimi postojankami. Velikije Luki so postale tako nekak otok, ki se je ponosno dvigal iz boljševiškega morja. Bile so nekak valolom.

Nemško poveljništvo ni nikoli nameravalo opustiti to važno točko, ki je bila povod za večno vznemirjanje sovražnika in je mogla v danem trenutku služiti kot idealno oporišče za nemško ofenzivo v smeri proti železnici Moskva—Petrograd. Zato so Nemci Velikije Luki stalno oskrbovali po zračni poti in po isti poti so tudi izmenjavali tamošnjo posadko.

Napadi na Velikije Luki v resnici niso nikoli prenehali, toda ob začetku druge zimske ofenzive so dobili značaj borbe za enega izmed najvažnejših sovjetskih vojnih ciljev. Rusi so vrgli proti nemški posadki 11 pehotnih divizij, 5 mešanih in 8 oklopnih brigad, dočim je sovjetsko topništvo že mesece prej s težkimi topovi pripravljalo tla za uspešen napad. Proti tem ogromnim silam so Nemci izbrali en armadni zbor ali prav za prav del armadnega zbora, ki je branil tudi območje, ki ni spadalo v področje utrdbe Velikih Luk. V resnici so utrdbo branili samo vojaki ene pehotne divizije iz Vestfalske in iz Hanovra. To moštvo je napravilo pohod v Francijo in je bilo že dvajset mesecev v Rusiji. En polk je celo sodeloval pri pohodu v Poljsko in v Grčijo, toda o diviziji ni moglo biti govora, kajti izgube so znatno zmanjšale efektivno silo in po zračni poti je prišlo le malo nadomestila.

Silovitost ruskega napada, ki traja sedaj že nad mesec dni, je prisililo branilce, da so izpraznili nekoliko tal ter se umaknili v mesto, kolikor ga je pač še ostalo. Nemška vojska se je ustavila na novih postojankah ter je izredno hrabro odbijala vsak ruski napad, prizadevajoč sovražniku strahotne izgube. V Berlinu pravijo, da so nekatere boljševiške čete v teh bojih izgubile do 80% svojega moštva, dočim je bilo izmed 400 oklopnih voz, ki so jih Rusi uporabljali v teh bojih, uničenih vsaj 300. Rusi se niso menili za izgube in so se nadejali, da bodo zlomili odpor nemških branilcev. Bili so si tega tako gotovi, da je dne 2. januarja izredno poročilo iz Moskve že govorilo o padcu Velikih Luk in o uničenju posadke, ki je odločno odbila poziv k predaji. To rusko poročilo je bilo zelo neprevidno, kajti do danes Velikije Luki še niso padle. Še več. Zjutraj 4. t. m. se je začela mogočna nemška protiofenzivna akcija, ki je imela namen osvoboditi Velikije Luki ali vsaj olajšati sovražni pritisk. Vestfalska pehota in oddelki oklopnih grenadirjev iz Badena in Würtenberga so se udeležili bitke, ki se je vršila v hudem snežnem metežu in pri strahovitem mrazu, kakršnega doslej še niso bili zabeležili v tej zimi. Bilo je 29 stopinj pod ničlo. Podjetja se je udeležilo tudi letalstvo, ki je samo 6. januarja sestrelilo 44 sovjetskih letal, kar kaže, da je tudi rusko poveljništvo poslalo v boj nove ogromne čete. Osvojitev utrdbe v Velikih Lukah je sovjetsko poveljništvo smatralo za strateško nujnost, zato je prehitro javilo padec utrdbe v prepričanju, da bodo ruske množice vsekakor kos nemškim branilcem. (Corriere della Sera.)

Pomen tanka v sedanji vojni

Rim, 9. jan. s. Tank, ki ga uporabljajo Nemci tako drzno in genijalno v velikih ofenzivnih akcijah, je presenetil nasprotne vojske. Zlasti po zlomu Francije so razne vojujoče se države začele graditi vedno močnejše in večje tanke, smatrajoč jih za glavno sredstvo za dosego zmage, ker je večina vojaških piscev pripisovala uspehe izključno tanku, neupoštevajoč moralne in intelektualne činitelje, ki so bolj kakor materijal tajnost zmage. Armadni general Pietro Aga je napisal zanimiv članek o razvoju tanka v zadnjih letih, o njegovi izpopolnitvi in uporabi v obrambi in napadu ter o orožju, s katerim se najbolj učinkovito pobija. Članek bo izšel v prihodnji številki »Nazione Militare«, ki jo izdaja vojno ministrstvo. Številka vsebuje še druge zanimive članke, tako članek admirala Sechija o sedanjem vojnem položaju, podpolkovnika Emilia Canevarija o letalstvu v sedanji vojni in polkovnika Bruna Capuccinija o vojni z minami.

Poročilo Eksc. Graziolija komisarjem sreskih načelstev

Ljubljana, 11. januarja

Visoki komisar je zbral k raportu v vladni palači komisarje sreskih načelstev v pokrajini.

Navzoči so bili tudi viceprefekt dr. Darid, šef kabineta dr. Bisia, glavni računovodja, inspektor za tehnično službo, ravnatelj Prevoda, predsednik pokrajinskega podpornega zavoda, poveljnik gozdnega miličniškega odreda, strokovnjak Borze dela, pokrajinski zdravnik in drugi funkcionarji Visokega komisarijata.

Politični, gospodarski in socialni položaj pokrajine je bil pazljivo proučen in glede tega so poročali komisarji sreskih načelstev.

Visoki komisar je posebno razpravljal o stanju občin ter o delovanju perifernih organov pokrajinskega zavoda za prehrano kakor tudi o podpornem vprašanju in zdravstvenem stanju.

Proučena so bila tudi številna vprašanja o delovanju namestitvenih uradov.

Eksc. Grazioli je dal navodila glede rešitve raznih vprašanj in delovanja, ki naj se opravi na vseh življenskih področjih pokrajine.

Raport se je pričel in se je končal s pozdravom Kralju in Cesarju ter Duceju.

Nacionalna Kitajska v vojni proti Anglosasom

Nacionalna kitajska vlada v Nankingu je te dni objavila izjavo, s katero se solidarizira z Japonsko v sedanji vojni in stopa na njeno stran v skupni borbi proti skupnim sovražnikom — Angležem in Američanom. Prav gotovo pomeni to najpomembnejši rezultat nedavnega obiska predsednika nankinške vlade Vančingveja v Tokiju. Japonska vlada pa se je takoj oddolžila zavezniški vladi s tem, da se je odpovedala svojim eksteritorijalnim pravicam na Kitajskem in sta obe vladi podpisali o tem posebno pogodbo.

Anglosasi skušajo po svoji stari metodi omalovaževati ta odločni nastop nacionalne Kitajske, češ, da gre le za pasivnega satelita Japonske; istočasno pa sami povzdigujejo v deveta nebesa sodelovanje Indije na njihovi strani, čeprav je znano, da je Indija vojaško zasedena od Angležev. S svojim omalovaževanjem samo odkrivajo svojo nevoljo zaradi najnovejšega koraka nankinške vlade.

Dejstvo je, da je ta korak tudi v praktičnem pogledu izredno važen. Z njim se dokončno priključuje novi ureditvi vzhodne Azije pod japonskim vodstvom narod, ki šteje nad 250 milijonov duš. Ob politični in vojaški asistenci Japoncev se ta narod lahko kmalu tako organizira, da bo dal tudi velik vojaški doprinos k skupni borbi sil trojnega pakta. To bo le še povečalo krizo in osamljenost čunkinške vlade maršala Čankajšeka, proti kateri se je prav te dni zopet začela nova japonska ofenziva, medtem ko je že od vseh strani odrezana od rednih zvez z zavezniki.

Ko bodo čete nankinske vlade vržene v borbo, bodo pomenile utež v borbi proti Čunkingu. Pri tem moramo upoštevati prav navedeno dejstvo, da je Nanking s svojim japonskim zaveznikom neposredno zvezan in bo od njega lahko prejemal vse, kar bo potreboval, medtem ko je Čunking izgubil vse svoje glavne zveze z zavezniki. Nanking je torej v borbi proti Čunkingu daleč na boljšem in v tem je končno eden izmed praktičnih pomenov najnovejše odločitve nacionalne Kitajske, da se z vsemi svojimi silami priključi Japonski v njeni vojni za veliko vzhodno Azijo. Ako upoštevamo, da so enako tesno povezani z Japonci tudi narodi Mandžukua, Tajskega in Birme, lahko rečemo, da se je proti Anglosasom združila vse velika vzhodna Azija.

Nova doba obnovljene Kitajske

Velik odmev nankinške vojne napovedi v Ameriki in Angliji

Šanghaj, 11. jan. s. Tukajšnji tisk, ki je v preteklih dneh že večkrat omenil bližnje stvarne uspehe nedavnega potovanja predsednika Vangčingveja na Japonsko, je posvetil včeraj v rednih in izrednih izdajah skoraj vse strani nadvse važnim sklepom nankinške in tokijske vlade. Vojna napoved Kitajske Ameriki in Angliji, kakor tudi istočasna odpoved pravicam eksteritorijalnosti in koncesijam s strani Japonske sta po mnenju vseh komentarjev tiska pričetek nove zgodovinske dobe v obnovljeni kitajski republiki. Izrecno se podčrtavajo siloviti napadi na anglosaške sile, ki jih vsebuje izjava predsednika Vangčingveja, in njegova pohvala veleposlanika Šigemica za delo v svrho čim tesnejšega sodelovanja Kitajske in Japonske. Z največjim poudarkom objavljajo listi tudi zatrdilo Vangčingveja glede skupnosti idealov, ki vežejo sile Osi z Japonsko in Kitajsko v borbi proti Ameriki in Angliji. Z velikimi naslovi in na prvih straneh je tisk objavil posebne poslanice kitajskemu narodu, ki sta jih ob vstopu Kitajske v vojno dala italijanski in nemški veleposlanik. Pričakujejo se nove važne izjave politikov nankinške vlade na svečanih manifestacijah, ki bodo prihodnje dni v glavnem mestu ob navzočnosti diplomatskih zastopnikov Japonske, Italije in Nemčije.

Kodanj, 10. jan. s. Listi objavljajo z največjim poudarkom vest o vojni napovedi Kitajske Ameriki in Angliji.

Nezanesljivost indijskih čet

Bangkok, 9. jan. s. Iz Ranguna se doznava, da je iz izjav angleških ujetnikov, ki so bili nedavno ujeti na področju Akiaba razvidno, da je angleško poveljništvo umaknilo iz prvih črt birmanske fronte vse indijske čete, ker so nezanesljive in lahko Angliji bolj škodijo, kakor pa koristijo. Angleškim četam je tudi prepovedano nositi s seboj bele robce in kose blaga, katerih bi se lahko poslužili pri predaji Japoncem.

Bedastoče partizanske propagande

Pravijo...

... da se internirani v koncentracijskih taboriščih Gonars in Padova, če se ne bodo vrnili te dni, do konca vojne sploh ne bodo vrnili.

... da bo mesto razdeljeno po rajonih, ki da bodo blokirani in da se nihče ne bo smel premikati iz rajona v rajon.

... da bodo izseljeni vsi meščani, ki so dopolnili 15. leto in niso rojeni v Ljubljani.

... da bo v kratkem pri nakupovanju živil denar zamenjan z boni.

Anglosaške skrbi zaradi zavezništva z boljševiki

Rim, 9. jan. s. Uganka Sovjetske zveze muči zaveznike v taki meri, da imajo celo strah pred zmago. Znani šovinist V. Steeg, ki je v skrbeh zaradi komunistične nevarnosti, ugotavlja v reviji »Contemporary Review«, da postaja zaradi sovjetske uganke končni proces v tej vojni vedno težji. Nihče ne more rešiti te uganke. Tem bolj vznemirjajoča je, ako pomislimo, da bi Rusija pod odločnim vodstvom in s tako velikimi silami lahko razširila svoj vpliv daleč preko lastnih mej, ko bo vojna zaključena. Najhujše je to, da verjetno ni nobenega sredstva, s katerim bi se dalo to katastrofo preprečiti.

Ameriška revija »Life« piše, da že splahneva ameriško občudovanje spričo sovjetskih podvigov in sicer zaradi raznih činiteljev. Predvsem so v Ameriki do skrajnosti nezaupljivi do komunizma. Z ruske strani so često zagotavljali, da je ta nezaupljivost brez podlage, ker sovjetska zveza dejansko ni komunistična, te izjave pa niso imele nobenega učinka kajti podtalno delo ameriškega komunizma prepriča vsakogar o nasprotnem. V političnih polemikah so nastala vprašanja kakor, ali ne bo miza, h kateri bo treba sesti po končani vojni in se pogajati s Sovjetsko zvezo za mir, rdeča, ali ne bo Stalin glavni vodja v mirovnih pogajanjih, in kaj pravi Stalin glede mirovnih ciljev Američanov? Gotovo jih ne bo odobraval, temveč bo izzival Ameriko s svojimi načrti, ki jih bo skušal uveljaviti. Ali je še kakšno sredstvo za preprečenje te nevarnosti? Američani morajo biti v vsakem pogledu kos Sovjetski zvezi. V ta namen potrebujejo bolj kakor kdaj sposobne generale, hrabre in odločne vojake in spretno vodstvo vojne v Washingtonu.

takoj se v Vodnikovo družbo včlani!
Da ne ostaneš brez knjig kakor lani,

Spremenba naredbe o zaplembi imovine upornikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja glede na svojo naredbo z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201 o zaplembi imovine upornikov in ustanovitvi Zavoda za upravljanje in likvidacijo te imovine in smatrajoč za umestno, da se raztegne pravica, predlagati zaplembo, še na druge organe in oblastva:

Čl. 1. Prvi odstavek člena 5. naredbe z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201 o zaplembi imovine upornikov se spreminja takole:

»Predlog za zaplembo morajo vojaška poveljništva (kr. vojska, zbor kr. karabinjerjev, kr. finančna straža, M. V. S. N.) in policijski organi, ki so ugotovili odgovornost oseb, zoper katere je treba postopati, ali neposredno, kolikor gre za mesto Ljubljano, zavod iz člena 10. te naredbe, za ostali del pokrajine pa krajevno pristojni okrajni komisarji vložiti pri Visokem komisariatu.«

Čl. 2. Ta naredba stopi v veljavo z objavo v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 7. januarja 1943-XXI.

Visoki komisar: **Emilio Grazioli**

*

Zaplemba imovine upornikov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na svoji naredbi z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201 in z dne 7. januarja 1943-XXI št. 2 o zaplembi imovine upornikov, glede na predlog Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini, in upoštevajoč, da je po preiskavi, opravljeni po členu 6. naredbe z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201, šteti Hribernika Frica Jakobovega, bivajočega prej v Ljubljani, Medveščka Rudolfa Jožefovega, bivajočega prej v Ljubljani, Romavha Petra pok. Petra, bivajočega prej v Ljubljani, Kos Leopoldino, neznanega očeta, roj. v Idriji 6. novembra 1889 in bivajočo prej v Ljubljani, za upornike po čl. 2. št. 1. te naredbe in da je torej njihova imovina zaplenljiva, odločil:

Zaplenja se vsa premična in nepremična imovina brez izjeme, lastnina

upornika **Hribernika Frica** živ. Jakoba in Terezije Demšar, roj. na Koroški Beli 17. julija 1913 in bivajočega prej v Ljubljani, Celovška cesta 50,

upornika **Medveščka Rudolfa Jožefovega**, roj. v Gorici 21. februarja 1908 in bivajočega prej v Ljubljani,

upornika **Romavha Petra** pok. Petra in pok. Ivane Hafner, roj. v Admontu 20. maja 1898 in bivajočega prej v Ljubljani, Podlimbarskega ulica št. 27,

upornice **Kos Leopoldine**, neznanega očeta in Kos Josipine, roj. v Idriji 6. novembra 1889 in bivajoče prej v Ljubljani,

v prid Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini.

Pozivajo se po členu 7. in v izogib kazenskih odredb po členu 8. naredbe z dne 6. novembra 1942-XXI št. 201 vsi morebitni imetniki premičnin po katerem koli naslovu in dolžniki Hribernika Frica, Medveščka Rudolfa, Romavha Petra in Kos Leopoldine, naj prijavijo v 30 dneh od dne objave te odločbe Zavodu za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini, Napoleonov trg 7/II, stvari, ki jih imajo in dolgove, katere imajo, s prepovedjo vrniti komur koli drugemu stvari ali dolgovani znesek tudi le deloma plačati.

Kazni za prestopke obrtnih predpisov

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisarijatu objavlja:

Kr. Kvestura v Ljubljani je od 1. do 15. decembra 1942-XXI. za prekrške prehranbenih določb izrekla naslednje kazni:

Zaradi povišanja cen: Predalič Ivan, posestnik, Strahomer 1, 1500 lir globe; Gliha Ivan, posestnik, Kostanjevica, 3000 lir globe; Višnjevec Roman, trgovec, Vozarski pot, Ljubljana, 1500 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata; Knez Ivan, trgovec, Frankopanska 24, 1500 lir globe; Kočevar Ivan, prodajalec, Slomškova 7, 2500 lir globe 15 dni zatvoritve obrata; Zupančič Frančiška, prodajalka, Dolenjska 14, 500 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata; Podboršek Peter, trgovec, Celovška 34, 2000 lir globe, 15 dni zatvoritve obrata; Bahovec Pavel, trgovski zastopnik, tvrdke Šerbec Anton, Šišenska 63, 500 lir globe; Šlosar Ivana, gostilničarka, Štefanova 1, 1500 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata; Martinčič Avgušin, klepar, Jadranska 17, 500 lir globe; Radamovič Ivan, skladiščnik pri Gospodarski zvezi, Podlimbarskega 40, 1000 lir globe; Kovačič Justina, prodajalka, Židovska steza 6, 1000 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata; Jezeršek Josipina, prodajalka, Mandeljčeva 7, 500 lir globe 10 dni zatvoritve obrata; inž. Ferlinc Bogdan, ravnatelj Kmetijske družbe, Škrabčeva 6, 2000 lir globe 10 dni zatvoritve obrata; Mencinger Štefan, trgovec, Šmantinska 10, 1000 lir globe 10 dni zatvoritve obrata; Gvozdenovič Žarko, prodajalec, Florjanska 40, 1000 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata.

Zaradi prodaje mesa na prepovedan dan: Stanič Alojzij, mesar, Vodnikova 169, 1000 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata.

Zaradi nakupa govedine na prepovedan dan: Grabelšek Franc, mesar, Sv. Petra c. 76, 1000 lir globe.

Zaradi tihotapljenja masti in mesa: Eker Ana, trgovka, Cesta dveh cesarjev 107, 1000 lir globe.

Zaradi tihotapljenja surovega masla: Stojan Ana, prodajalka, Galjevica 5, 500 lir globe.

Zaradi tihotapljenja mila in kavinega nadomestka: Jereb Ivana, posestnica, Rovte 10 in Logar Ivana, gospodinja, Rovte, obe sta bili ovadeni sodni oblasti.

Zaradi prodaje vina po nedovoljenih cenah: Šaplja Vladimir, krčmar, Streliška 22, 2000 lir globe, 10 dni zatvoritve obrata; Krek Ivan, trgovec, Viktorja Emanuela III. 50, 1000 lir globe.

Zaradi prodaje **kozmetičnih sredstev na debelo brez dovoljenih cen:** Grmšek Irena, trgovka, Židovska 3, 3000 lir globe.

Zaradi prodaje pelinkovca po nedovoljenih cenah in vina po zvišanih cenah: Radonić Pij, trgovec, Malenškova 5, 1500 lir globe, 15 dni zatvoritve obrata.

Ker je izračunal večji dobiček, nego je predpisan: Florjanc Josip, trgovec, Topniška 14, 1500 lir globe.

Ker je prodajala racionirano blago brez življenjskih odrezkov: Škerjanc Marija, obrtnica, Zidarska 11, 2000 lir globe, 15 dni zatvoritve obrata.

Zaradi nepravilnega vodenja spiska o prihodu in izdaji blaga: Koželj Alojzij, poslovodja zadruge občinskih uradnikov, Krojaška 7, naznanjen sodni oblasti.

Zaradi nedovoljenega strojenja kož: Petelin Anton, strojar, Zg. Kašelj 38, naznanjen sodni oblasti.

Urad za kontrolo cen pri Visokem komisariatu objavlja:

Sresko načelstvo v Ljubljani je v mesecu novembru izreklo zaradi prekrškov prehrambenih določb in prepovedane spekulacije naslednje kazni:

zaradi tajnega nakupa in prodaje mesa: Hodnik Ivan z Vrnike, 100 lir globe in zaplemba blaga; Strucelj Jakob iz Ljubljane, 100 lir globe; Kalar Ivana iz Ljubljane, 100 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi tajnega zakola: Peršin Anton, Ježica, 1000 lir globe in zaplemba blaga; Pregelj Marija iz Kozarij, 1000 lir globe, 7 dni zapora in zaplemba blaga; Božičnik Josip z Ježice, 500 lir globe; Kmetič Miho z Ježice, 500 lir globe;

zaradi prepovedanega prevoza fižola: Dobovšek Frančiška iz Ljubljane, 50 lir globe in zaplemba blaga; Smrekar Božidar iz Ljubljane, 100 lir globe in zaplemba blaga.

Sresko načelstvo v Novem mestu je izreklo naslednje kazni:

zaradi nabave oblačilnih predmetov brez točk: Barborič Karel, trgovec v Novem mestu, Ljubljanska 12, 300 lir globe;

zaradi prodaje oblačilnih predmetov brez točk: Srečko Matej, trgovec iz Ljubljane, Strossmayerjeva 8, 300 lir globe;

zaradi neizstavljenega cenika: Pungerčar Josipina, prodajalka, iz Gruče 6, občina Št. Jernej, 50 lir globe;

zaradi navijanja cen: Petrič Zofija, gospodinja v Novem mestu, Pugljeva 5, 100 lir globe; Štampfel Frančiška, gospodinja, Potov vrh 8, občina Šmihel-Stopiče, 50 lir globe;

zaradi mletja žita brez predpisanega dovoljenja in zaradi nerednega vodstva seznama o prejemu in oddaji blaga: Potočar Ivan, mlinar, Bučna vas 10, občina Prečna, 300 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi prevažanja žita brez mletvenega dovoljenja: Može Anton, kmet, Velika Bučna vas 25, občina Prečna, 50 lir globe in zaplemba blaga; Jaklič Franc, kmet, Velika Bučna vas 6, občina Prečna, 50 lir globe in zaplemba blaga; Lukman Mihael, kmet, Vel. Bučna vas 18, občina Prečna, 50 lir globe in zaplemba blaga; Nagel Fr., železničar, Vel. Bučna vas 24, občina Prečna, 50 lir globe in zaplemba blaga; Gašperšič Josip, delavec, Birčna vas 33, občina Šmihel-Stopiče, 50 lir globe in zaplemba blaga; Zupančič Frančiška, gospodinja, Brod 24, občina Šmihel-Stopiče, 50 lir globe in zaplemba blaga; Hrovat Franc, kmet, Brod 5, občina Šmihel-Stopiče, 50 lir globe in zaplemba blaga.

zaradi prepovedane nabave govejega mesa: Jevnikar Justina, gospodinja, Vrhovo št. 5, občina Vel. Loka, 50 lir globe in zaplemba blaga.

Sresko načelstvo v Ljubljani je izreklo v decembru naslednje kazni:

zaradi prepovedane nabave mesa: Zalokar Ciril, Zalog, 100 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi prepovedane strojitve surovih kož: Petelin Anton, Sp. Kašelj, 200 lir globe n izaplemba blaga.

Civilno in kazensko sodišče v Ljubljani je izreklo v decembru naslednje kazni:

zaradi življenjskih nakaznic: Lubej Rajmond, zavarovalni agent, Ljubljana, Hrenova 16, 100 lir globe in 5 mesecev zapora; Zobec Josip, trgovec, Ljubljana, Poljanski nasip 40, 100 lir globe, mesec dni zapora; Hvala Frančiška, upokojenka, Puharjeva 1, Ljubljana, 100 lir globe in 2 meseca zapora.

Okrožno sodišče v Ljubljani je izreklo v novembru naslednje kazni:

zaradi prepovedanega trgovanja z življenjskimi in oblačilnimi nakaznicami: Roškar Aleksander, dijak, Florjanska 13, 1000 lir globe, mesec dni zapora; Potočnik Evstahij, klepar, Ljubljana, Cesta na Loko 15, 50 lir globe; Povhe Srečko, delavec, Ljubljana, Zeljarska 16, 50 lir globe; Brglez Anton, invalid, Ljubljana, Hradeckega 32, 50 lir globe.

Civilno in kazensko sodišče v Ljubljani je v novembru obsodilo **zaradi nepravilne uporabe in prodaje življenjskih nakaznic** Markoviča Alojza iz Ljubljane, Vodovodna 22, na 200 lir globe in 2 meseca zapora.

Gospodarstvo

Nova organizacija kmetijske proizvodnje v Italiji

Že lani smo poročali o kmetijskem obdelovalnem načrtu za leto 1942-43, ki je izdan za 33 najvažnejših kmetijskih pridelkov in ki predvideva za vsako pokrajino določeno obdelovalno kvoto. V središču celotnega sistema je obdelovanje zemlje po enotnem načrtu. Posamezni pokrajinski prefekti imajo kot izvrševalci sklepov ministrskega odbora razširjene kompetence za izdajo podrobnih ukrepov, ki morajo biti prilagojeni krajevnim potrebam, vendar tako, da se ne prekorači okvir generalnega načrta. Kmetovalci ne urejajo več obdelovanja zemlje po svojih in individualnih pogledih z ozirom na lažje delo, ali večjo rentabilnost ali manjši riziko, temveč v okviru generalnega načrta, ki ga je postavil minister Parecchi in ga je odobril ministrski svet. Do gotove meje je dovoljena seveda elastičnost glede na proizvajalne možnosti in potrebe pokrajin. Pokrajinski prefekt lahko dovoli izjeme, ki pa ne smejo bistveno vplivati na celotni obdelovalni načrt, ki določa za vsako pokrajino obseg setve posameznih rastlin.

V zvezi s tem generalnim načrtom je kmetijski minister v zadnjem času izdelal sistem tudi za uradno določitev kulturnih površin in za ugotovitev pridelkov v vsaki občini Italije. Ta sistem bo prinesel kmetovalcem bistveno olajšavo, saj bodo odpadle vse dosedanje prijave. Kakor ugotavlja »Corriere della Sera«, je doslej pomanjkanje enotnega proizvajalnega načrta in sistema ugotavljanja pridelka imelo za posledico, da je moral italijanski kmet v teku leta izpolniti veliko število raznih prijav in dajati najrazličnejše statistične podatke. Pogosto se je dogajalo, da so razni uradni organi zaporedoma zahtevali iste podatke. Obilica podanih prijav pa je povzročila, da v uradih gradiva niso mogli v polni meri izkoristiti.

Novi načrt predvideva uradno ugotovitev vseh potrebnih podatkov, tako da je kmetovalec odvezan dolžnosti sestavljanja številčnih podatkov in formularjev. Uradni organi bodo na mestu samem izvršili potrebne ugotovitve. Leto 1943. bo izvršena v tej zvezi nekakšna inventura vseh kmetijskih obratov v Italiji, ki jih je okrog 4 milijone. Čim bo izvršena ta inventura bo dana možnost, da se uradna ugotovitev bistveno poenostavi, saj bodo lahko izločili iz kontrole majhne kmetijske obrate (do 3 hektarjev), ki nimajo presežkov za trg in kjer pridelek le zadošča za prehrano kmetovalca samega in njegove družine. V to kategorijo bo prišla, kakor cenijo ena tretjina vseh obratov. Ugotovitev kulturnih površin in pridelka se bo potem nanašala le na ostali dve tretjini obratov. S tem bo v poslovanju doseženo bistveno poenostavljenje.

Ves sistem bo brez dvoma pripomogel k nadaljnjemu povečanju proizvodnje ker bo kmetovalcu prinesel bistveno razbremenitev. Temu namenu služi tudi nova ureditev zakupnega razmerja v onih primerih, kjer se zakupnina plača v naravi. V letošnjem letu zakupniki kmetijskih posestev ne bodo zakupnine plačevali več v naravi, temveč v denarju na podlagi uradnih cen za žito, toda po odbitku državnih premij za povečanje pridelka in za pravočasno oddajo, tako da bodo te premije prišle izključno v korist onemu, ki zemljo obdeluje. Glede na znatno število zakupnikov zlasti v področjih, kjer obstojajo veleposestva, bo nova ureditev velikega pomena, ker bo dala obdelovalcu zemlje izpodbudo za povečanje proizvodnje.

Gospodarske vesti

= **Italijansko francoski filmski sporazum.** Iz Milana poročajo, da je bil te dni med italijanskimi in francoskimi filmskimi družbami sklenjen sporazum o izvozu italijanskih filmov v Francijo v letošnjem letu. Po tem sporazumu bo vsaka italijanska filmska proizvajalna družba lahko do konca maja izvozila v Francijo 5 filmov. Od 1. januarja t. l. do konca maja prihodnjega leta pa bo vsaka proizvajalna družba lahko izvozila v Francijo 10 filmov. Do konca leta 1943. pa število italijanskih filmov, ki bodo izvoženi v Francijo, ne bo presegalo 50.

= **Iz italijanskega gospodarstva.** Navzlic izpadku izvoza v prekomorske države je svetovnoznana tvornica klobukov Borsalino v Alessandriji (glavnica 21 milijonov lir) zabeležila v zadnjem letu čisti dobiček 0.66 milijona lir. Lanski zaključek je nekoliko ugodnejši kakor v prejšnjem letu, vendar družba zaradi okrepitve rezerv ne bo izplačala dividende.

= **Specializacija za kolonijalno službo na nemških visokih šolah.** Na nekaterih nemških visokih šolah so ustanovili znanstvene zavode za dodatno specializacijo naraščaja za kolonije. Te dni je bil uveden poseben kolonijalni strokovni študij z diplomo na področju kmetijstva in gozdarstva. Agronomi, ki po študiju šestih semestrov in po dveletni praksi polože diplomski agronomski izpit, lahko sedaj na univerzah v Hamburgu in Göttingenu po nadaljnjih dveh semestrih kolonijalnega študija napravijo izpit za diplomirane kolonijalne agronome. Diplomirani šumarji pa lahko po dodatnem študiju dveh semestrov na univerzi v Hamburgu napravijo izpit za diplomirane kolonijalne šumarje. Ta način dodatnega študija za kolonijalni naraščaj bo še razširjen. Berlinska univerza je določena za kolonijalni študij živinozdravnikov, rudarska akademija v Freibergu na Saksonskem pa za kolonijalni študij rudarstva. Končno bo uveden specialni študij tropske medicine na univerzah v Hamburgu, Berlinu in Tübingenu.

= **Oskrba z vitamini v Nemčiji.** Pred enim letom je bil v Nemčiji ustanovljen državni znanstveni institut za vitamine. O delovanju tega instituta poročajo sedaj nemški listi naslednje. Prva naloga instituta je, proučiti vsa vprašanja, ki so v zvezi s preskrbo prebivalstva z vitamini. Zlasti se bavi institut s sestavo in preizkušnjo metod za pridobivanje živil s čim večjo vsebino vitaminov in za ohranitev naravnih vitaminov v živilih, pa tudi s preiskušnjo prirejanja posameznih živil. Nadalje ima institut nalogo sestaviti vitaminske bilance za posamezne poklicne skupine. Ustanovitev instituta pomeni velik napredek, saj znanstveniki še pred tremi desetletji niso prav vedeli, kakšno vlogo imajo tajinstvene snovi, ki so jih odkrili in ki so važne za življenjski potek (zato so te snovi nazvali vitamine). Institut je v prvi vrsti posvetil svoje delo antiskorbutnemu vitaminu C, ki je važen za vzdrževanje obrambnih sil telesa proti infekcijam vseh vrst. Čeprav zavživa nemško prebivalstvo znatne količine krompirja, ki vsebuje precej vitamina C, je bil potreben široko organiziran ljudski pouk o pomenu zavživanja sočivja in o pravilnem prirejanju jedi iz sočivja. V gotovih življenjskih dobah je potreba vitamina C posebno velika. Zato so že spomladi leta 1940. dodelili šolskim otrokom od 10. do 14. leta vitaminski sladkor »Cebion«. Glede na dosežen uspeh, so akcijo naslednje leto ponovili in so jo še razširili na dojenčke in matere. Nekaj mesecev kasneje so uvedli dodeljevanje antirahitičnega vitamina D v sintetični obliki (Vigantol), in sicer predvsem dojenčkom in mladim materam. Pozneje so razširili oskrbo prebivalstva tudi z vitaminom A, ki je važen za rast in zdravo stanje kože in sluznic. Ker je dovajanje vitamina A važno za vse sloje in starostne dobe prebivalstva, so uvedli dodajanje vitamina A margarini v obliki koncentrata, dobljenega iz ribjih jeter. Da se zboljša preskrba prebivalstva z vitamini B in R, pa so uvedli popolno izmletje žita, ker vsebuje žito ta dva vitamina predvsem v luskini in v klicah. Da se zboljša vitaminska bilanca prebivalstva gre prizadevanje zavoda končno za tem, omogočiti prebivalstvu čim bolj mešano prehrano.

= **Pridelovanje popra v Srbiji.** Beograjski listi poročajo o uspešnih poskusih nekega vrtnarja, pri pridelovanje popra, ki je v njegovem vrtu docela dozorel. Dotični vrtnar se je v zadnjih letih že ponovno odlikoval s tem, da je vzgojil razne tropične in subtropične rastline. Tudi s pridelovanjem riža beleži lepe uspehe. Za letošnje leto namerava pridelovati poper že na znatni površini.

= **Premoženjska oddaja v Turčiji.** Turški parlament je lani v novembru sprejel zakon o enkratni premoženjski oddaji. Sedaj poročajo iz Ankare, da so končana dela pri odmeri tega davka. V vsej Turčiji je predpisano 420 milijonov turških funtov enkratne premoženjske oddaje. Od tega odpadejo tri četrtine na Carigrad kot trgovinsko metropolo Turčije. Premoženjska oddaja je v Carigradu predpisana okrog 60.000 osebam. Trem tvrdkam je predpisana premoženjska oddaja v višini preko 2 milijonov turških funtov.

= **Občutno nazadovanje svetovne proizvodnje nafte.** V letu 1938 je znašala svetovna proizvodnja nafte 273 milijonov ton, naslednje leto 287 milijonov, leta 1940 298 milijonov in lani 307 milijonov ton, s čemer je bila dosežena rekordna višina. Zaradi razpleta vojne je svetovna proizvodnja v lanskem letu prvikrat občutno nazadovala. Po ameriških cenitvah je zdrknila navdol na 287 milijonov ton, kar je za 7% manj nego v letu 1941. Proizvodnja ni nazadovala samo v Vzhodni Aziji, temveč tudi v Iraku, na Bahreinskih otokih in v Iranu, temveč tudi v Zedinjenih državah, kjer je zaradi transportnih težkoč (pomanjkanja tankovskih ladij) popustila za 10 milijonov ton ali za 5%. Polovico lanskega izpadka odpade na Zedinjene države.

Zmede v Siriji

Ankara, 10. jan. s. Sirski ministrski predsednik Barazij je demisioniral po mnenju sirskih političnih krogov zaradi intrig degolističnega režima v Levanti v naraščajoči gospodarski krizi, katero so povzročila neznosna bremena prebivalstvu, zaradi sistema angleških vojaških rekvizicij. Že pred časom je bil Barazij obdolžen, da noče pošiljati libanonski republiki pomoč v živilih, da bi se olajšal položaj Libanona. Končno ga je degolistični delegat general Catroux smatral za odgovornega, ker je splošno zaplenjenje živil premalo vrglo zaradi nezadostne strogosti s strani izvršilnih organov. V Libanonu so bili mobilizirani novi kontingenti orožništva, da bi se ojačila akcija konfisciranja življenjskih potrebščin.

Ankara, 8. jan. s. V Libanonu se prebivalstvo še vedno upira rekvizicijam, ki so jih odredile degolistične oblasti. Nastali so številni incidenti in aretiranih je bilo mnogo oseb. Neka odredba osrednjega odbora za rekvizicije določa, ne upoštevajoč katastrofalen položaj države, ki naravnost trpi lakoto, da se morajo poljedelci, ki ne izročijo zahtevane količine živil, takoj aretirati. S to odredbo se je samo še povečalo nezadovoljstvo med kmeti ki nikakor ne morejo izročiti zahtevanih količin živil, ker so že popolnoma oplenjeni zaradi stalnih samovoljnih rekvizicij degolistov.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Umrl je izumitelj Nikola Tesla

V New Yorku je umrl znani iznajditelj in Edisonov sodelavec Nikola Tesla, ki je ustvaril na področju elektrike 900 iznajdb in odkritij.

Nikola Tesla se je rodil 10. julija 1856 v Smiljanu pri Gospiću v Liki. Šolal se je na realki v Rakovcu pri Karlovcu, potem je šel na tehniko v Gradcu, od tam pa v Prago, kjer je študiral matematiko, fziko in mehaniko. Študije je zaključil leta 1881. ter odpotoval v Budimpešto, kjer je sprejel nameščenje pri ondotni telefonski družbi. Kmalu pa ga je povedla pot dalje po svetu. Prišel je v Pariz, kjer je bil takoj uslužben pri kontinentalni Edisonovi družbi, iz Pariza pa je odpotoval v Ameriko, naravnost v Edisonov laboratorij. Njegovi uspehi na področju električne razsvetljave so bili namreč že tedaj tako veliki, da so obrnili nase pozornost Thomasa Alve Edisona.

V Edisonovem laboratoriju je delal Tesla do leta 1866. Potem pa je ustanovil lastno družbo, v kateri je delal poskuse z izmeničnimi toki visoke napetosti. Leta 1891. je dovršil stroj, s katerim je lahko proizvajal do 50.000 izmen v sekundi na primarni tuljavi. Kmalu nato je zaslovel po svojem transformatorju, svojem dinamu in svoji žarnici.

Glavni pomen znanstvenega in tehničnega dela Nikole Tesle je v odkritju načina proizvajanja, svojstev in uporabe polifaznih struj ter v vprašanju prenosa električne moči na daljavo. Že leta 1888. je imel Tesla pred ameriškimi inženerji predavanje o novem sistemu motorjev za izmenično strujo in transformatorjev. Prenos električne energije na daljavo s pomočjo električne struje je bil tedaj eden izmed osnovnih problemov elektrike. Izmenična struja se tedaj še ni mogla uporabljati, ker ni bilo rešeno vprašanje sinhronizma motorjev. Tesla je pokazal izhod iz te zadrege. S pomočjo principa rotacije magnetne osi je izdelal močno dovršen tip električnega stroja, ki je rešil težavni problem z eno potezo. Centralna oskrba z električno energijo je zavzela z odkritjem v zadnjih 50 letih obseg, ki se poprej ni dal niti slutiti. Polifazna struja, kateri je odkril svojstva in način proizvodnje Nikola Tesla, je postala najbolj razširjena oblika električne energije, odkritje samo pa je postavilo Nikolo Teslo na eno prvih mest med utemeljitelji moderne elektrotehnike. Na tem področju je ustvaril Nikola Tesla dolgo, dolgo vrsto svojih izumov.

Nadaljnja odkritja genialnega pokojnika se nanašajo na struje visoke napetosti in velike frekvence. S konstrukcijo prvih strojev za proizvodnjo električnih struj visoke napetosti v velikem slogu je Nikola Tesla v teoriji in tehniki pripravil polje za Marconijevo epohalno odkritje brezžične telegrafije.

Tesla je dosegel mnogo patentov, ki se nanašajo na vse panoge elektrotehnike. Njegovi patenti obsegajo komutatorje za dinamo za električne žarnice, za regulatorje dinamo strojev, za elektromagnetne motorje z izmeničnimi strujami, za prenos električne sile, za termomagnetni motor, za piro-elektromagnetični generator, za žarnice s pospešeno izmenično strujo visokih napetosti itd. itd. S Teslovim študijem, njegovimi rezultati in iznajdbami pa se ni samo obogatilo tehnično področje elektrike. Z njegovim delom je bilo znatno razširjeno in poglobljeno splošno teoretično znanje o elektriki sploh. Zaradi tega se blesti njegove ime v prvi vrsti med imeni mož, katerim dolgujeta znanost in tehnika zahvalo za svoje velike uspehe.

Tesla je bil častni doktor mnogih univerz, med drugim pariške Sorbone in univerze v Pragi. Leta 1939. je bil v Beogradu ustanovljen zavod Nikole Tesle in v zvezi s tem tudi posebna kolajna. Sadove svoje genijalnosti je Nikola Tesla z zadoščenjem motril, saj je bil do poznih let nenavadno čil, prožen in ustvarjalen. A marsikatero dognanje izumiteljskih sposobnosti tega »modernega čarovnika« bodo v pravi meri izkoristila šele pokolenja, ki pridejo za nami.

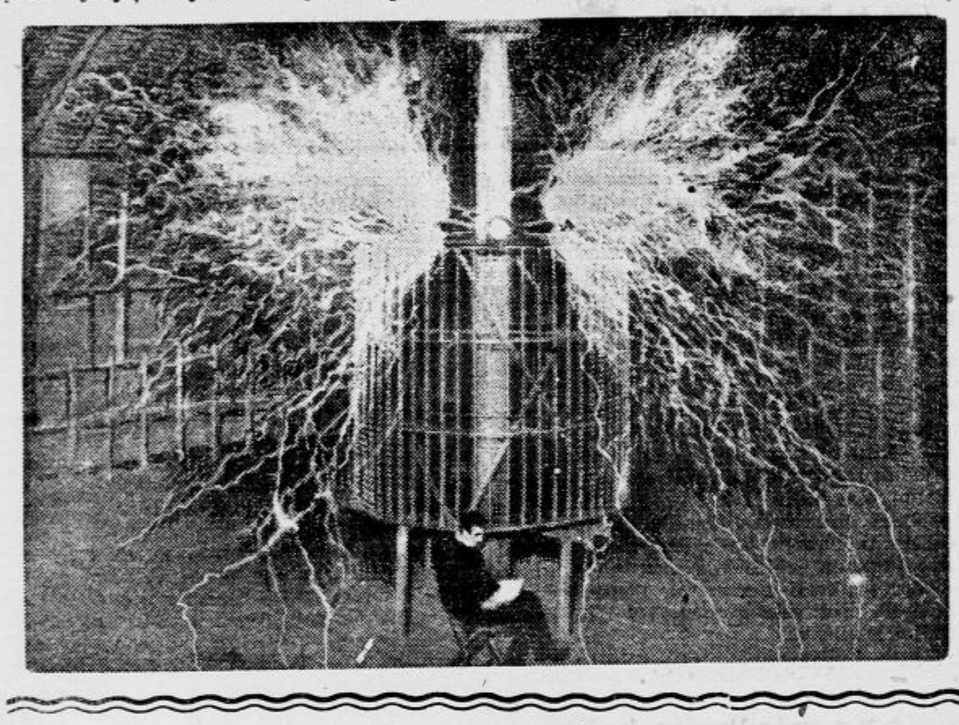

Opozorilo članom Pokrajinske delavske zveze!

Člani Pokrajinske delavske zveze morajo predložiti v teku meseca januarja 1943 svoje članske izkaznice Pokrajinski delavski zvezi, da podaljša njih veljavnost za leto 1943. Podaljšanje izkaznic bo izvršeno brezplačno. Člani iz Ljubljane in bližnje okolice naj odlajo članske izkaznice zaupnikom v podjetjih, kjer delajo, da jih ti oddajo v pisarni svojega oddelka, oziroma naj posamezni člani, kjer ni zaupnikov, prineso izkaznice med uradnimi urami v pisarno svojega oddelka Pokrajinske delavske zveze. Člani iz pokrajine naj predložijo izkaznice Zvezi po občinskih sindikatih oziroma okrajnih zastopnikih PDZ v Črnomlju, Logatcu, Novem mestu in Kočevju. Kjer ni občinskih sindikatov oziroma okrajnih zastopnikov, naj člani svoje izkaznice pošljejo v podaljšanje po pošti.

Omejitev porabe električnega toka

Ljubljana, 12. januarja

Ker so hidrocentrale zamrznile, ljubljanska mestna elektrarna sama ne zmore večerne zimske obtežitve ter zato naroča vsem strankam do preklica, naj z **motorji od 16,15 do 19. ure ne obratujejo in med tem časom nimajo priključenih električnih peči in štedilnikov.**

Z vso resnostjo opominjamo vse odjemalce, naj čim najbolj varčujejo z električnim tokom ter vestno upoštevajo naročilo, ker bi drugače Ljubljana lahko ostala popolnoma brez elektrike.

Javnim organom je ukazano, naj izvajanje naročila strogo nadzorujejo, ter bo vsak prestopek kaznovan.

Sodnik Ivan Picek †

Kakor smo kratko sporočili, je v Črnomlju umrl ugledni in splošno priljubljeni sodnik Ivan Picek. Rodil se je 7. avgusta 1899 v Ribnici. Kot odvetniški pripravnik je služil najprej v Ribnici in Ljubljani, nato pa je postal sodniški pripravnik. Leta 1932. je bil dodeljen za 8 mesecev okrajnemu sodišču v Črnomlju, nato pa k okrajnemu sodišču v Trebnjem. Nato je bil premeščen k okrožnemu sodišču v Novem mestu, kjer je bil imenovan tudi za pristava.

Kasneje je bil spet premeščen v Trebnje. Dne 4. novembra 1933 se je poročil z gdč. Ano Križmanovo iz Ribnice. Leta 1934. je bil končno postavljen za sodnika v Marenbergu, odkoder je bil leta 1936. premeščen zopet v Črnomelj, kjer je služboval nepretrgano do svoje smrti. Njegovi zvesti tovariši in prijatelji so nam v počaščenje njegovega spomina poslali naslednje vrstice:

»Komaj je sneg dobro zapadel in oznanil zimo, je nastopil mraz tudi v naših dušah. Za Novo leto smo premišljevali, kaj nam bo prineslo in že tretji dan nas je zadela težka in žalostna vest: Tebe, dragi Ivan, ni več med nami! Vse prerano si nas zapustil, dragi Janez — tako smo Te klicali Tvoji tovariši. Saj si bil vendar v najlepših letih, star komaj 43 let!

Res si mnogo pretrpel v svoji dolgotrajni bolezni, toda prav v zadnjem času si bil na pogled zdrav in zadovoljen. Naše upanje, da boš morda le okreval, se je izjalovilo. Še prejšnjega dne tako smehljajoč in zadovoljen, drugi dan pa že neznano kje! Odšel si od nas tiho, brez slovesa, toda prepričani smo, da si nam hotel povedati: Dragi prijatelji, rad sem Vas imel in upam, da tudi Vi mene. Res je tako, dragi Janez! Bil si nam najboljši tovariš in svetovalec in ljubili smo Te, kakor je sploh mogoče ljubiti tako dobrega, odkritega, prisrčnega človeka in prijatelja. Zdaj, ko si odšel od nas, se je izkazalo, kako cenjen in priljubljen si bil. Kaj naj Ti damo v slovo, dragi Janez? Zemljo, na kateri si živel, delal in trpel v svoji bolezni in na njej tudi umrl.

Dragi Janez, bil si sodnik in zdaj se stopil sam pred Velikega Sodnika. Pošteno si delal, pravičen in dober si bil in poslednja sodba za te ne more biti drugačna. To naj bo v tolažbo Tvoji ubogi gospe Ani, s katero vsi sočustvujemo. — Tvoji vdani tovariši.«

Zimske uniforme nemške vojske

Preizkusili so jih najprej v hladilni celici pri 46 stopinjah mraza in umetno povzročenem viharju 20 sekundnih metrov. V praksi pa so njeno uporabnost najprej preizkusili marca lanskega leta pri nekaterih vojaških oddelkih v vzhodni Kareliji, torej enem izmed najmrzlejših krajev na fronti. Po preizkušnji so modele 29. aprila pokazali Hitlerju in že maja se je začela masovna proizvodnja. Konstruktorji so iznašli stroje, ki vrežejo istočasno na tucate uniform, tako da s smotrno porazdelitvijo dela dnevno tisoči oblek zapuščajo delavnice.

Kot zunanji vzorec za zimsko obleko nemških vojakov je služila smučarska obleka Skandinavcev, ki jo v Nemčiji poznajo pod imenom »Anorak«. Kroj nudi vojakom v vsakem borbenem položaju, zlasti tudi pri smučanju, prepotrebno prostost gibanja. Specialno obleko izdelujejo kot navadno vojno uniformo v sivem, lahko pa se z nekaj prijemi, samo da jo obrnemo, spremeni v belo, tako da vojakom ni treba nositi snežnih srajc ali drugih belih rjuh. Vsaka uniforma ima kapuco, ki ščiti tilnik in vrat. Glavo varuje poseben ščitnik, nos in lica pa greje posebna maska s pokrivalom, na katerega se natika jeklena čelada. Čelado pokriva kapuca, ki ima, ko jo zadrgnejo, samo izrez za obraz. Kljub temu strelca ne ovira v razgledu niti pri streljanju. Oblačilo izpopolnjujejo rokavice in posebno dobro posrečeni snežni škornji, katerih dvojne golenice z vdelanim časopisnim papirjem ali slamo dobro varuje toploto. Pod gornjo obleko nosijo vojaki prešitim odejam podobne spodnje hlače in spodnji jopič, za kar so dobili vzgled na vzhodu samem. V ta namen je bila preurejena vsa industrija prešitih odej v Nemčiji. Material za polnjenje teh oblačil je bil zbran o priliki državne zbirke volnenih predmetov. Navedeno posebno spodnje oblačilo nosijo vojaki pod za dve številki večjo uniformo, toda nad telesnim perilom.

Mnogim se bo zdelo, da vojaki, ki imajo na sebi vso to uniformo, postanejo zaradi nje neokretni in manj sposobni za borbo. Zavaljenost je zlasti pri majhnih postavah precej očitna, vitki stas je izgubljen, okretnost in borbena sposobnost pa nista nič manjši, kar se je izkazalo zlasti v sedanji zimi.

Z Gorenjskega

V Kranju so imeli preteklo soboto in nedeljo zvečer v Domu stranke pester večer v prid zimski pomoči. Geslo je bilo »Tvoj najljubši napev«. Iz Celovca je prispel kvartet organizacije KdF, ki je prepeval na željo posameznikov. Vstopnina je bila dve marki. Sledile bodo nadaljnje predstave KdF. Pevke, plesalke in artistke bodo nastopile pri vojaškem obdarovanju. Predstave bodo imele naslov: »Pisani večer«, »120 minut varietéja« in »Tri stare škatle«.

V Škofji Loki so v decembru umrli: Alojz Košir, Fran Lužan, Bogomir Štržinar, Fr. Pernar, Ljudmila Fojkarjeva, Francka Volgemutova, Leopold Hafner, Vencelj Oman in Martin Guzelj. V Selcah je umrl Janez Klemenčič.

Delavska zavarovalnica, ki opravlja socialno zavarovanje za vso Gorenjsko, je imela letno sklepno zborovanje. Upravni ravnatelj Anton Tropper je poročal na splošno o političnem položaju in je pojasnil naredbo župnega vodje o novi ureditvi socialnega zavarovanja. Obratovodja Spöck je zagotovil v imenu uslužbencev, da bodo le-ti sodelovali pri socialnem skrbstvu in da bodo vsi obrati brezpogojno zvesti nalogam, ki jih je treba izvrševati.

Huda avtomobilska nesreča. Na železniškem nadvozu na cesti pri Kranju se je zaletel neki avto v ograjo, kjer je obtičal. Pri tem je odbilo gospe Skvarčevi, ki je bila v avtomobilu, levo nogo, deklica Čebulova pa je bila laže poškodovana. Gospa Skvarčeva je vrh tega padla z mosta na železniško progo. V brezupnem stanju so jo prepeljali na Golnik.

O oddaji ovčje volne je objavil gorenjski tednik 6. t. m. daljše pojasnilo, kjer pravi: Rejci ovac z manj kakor 25 živalmi, starimi 1 leto in več, morajo na leto oddati od vsake ovce poldrugi kilogram potne volne ali 1 kg na hrbtu oprane volne, in sicer na uradno mesto za oddajo volne. Ostalo volno smejo sami predelati ali jo pa lahko proti plačilu oddajo kakšnemu obratu za predelavo. Prodaja ali izročitev za lastno uporabo razpoložljive volne je prepovedana v kakršni koli obliki. Rejci z več ko 25 živalmi, starimi eno leto in več, morajo oddati vso volno, torej tudi od ovac, ki so stare pod enim letom, vštevši jagnjeta.

Iz Spodnje Štajerske

Novi grobovi. Na vzhodni fronti je v vojni bolnišnici podlegel za hudimi ranami Sepp Seidler, ki je bil podčastnik v planinskem polku ter odlikovan z železnim križcem 2. stopnje. — V Trbovljah je umrla po kratki bolezni ga. Frida Vodušekova, vdova po pokojnem okrajnem šolskem nadzorniku. Bila je iz ugledne trboveljske družine Mollovih. Pokopali so jo v soboto popoldne. — V Celju so umrli Jožefa-Ratajčeva, Anton Rebernak in Marija Napotnik-Dobnikova, vsi iz Celja, dalje Roza Vovkova-Stantejeva s Teharja, Amalija Cestnikova iz Arje vasi, Franc Kolarič iz Prebolda, Jože Unetič od Sv. Križa, Marija Ramšakova iz Prebolda, Doroteja Matulova iz Levca, Gabrijela Vodopivčeva iz Toplic pri Zagorju in Francka Treplova-Hrastnikova s Polzele.

Poroke. V Celju so se poročili: Eduard Pohlin in Katarina Vlahova ter Alojz Hoschek in Sofija Satlerjeva. V Mariboru sta se poročila železniški sprevodnik Jože Krašovic in Maria Juršičeva-Fröhlihova, na Raki pri Krškem pa Ervin Tschinkel in Frida Wittine. Vojno poroko sta sklenila v Ptuju zdravnik pri oboroženem oddelku SS dr. Karel Kasper in dr. med., Gizela Kernova iz Monakovega.

Nemški spodnještajerski koledar je bil izdan tudi za letošnje leto in vsebuje najrazličnejše članke o spodnještajerskih krajih in njihovem prebivalstvu.

Pri podiranju lesa se je spet zgodila huda nesreča. 27letna železničarjeva žena Marija Štalcerjeva iz Slivnice je bila udarjena od veje padajočega drevesa. Udarec ji je pretresel možgane in so jo nezavestno pripeljali v mariborsko bolnišnico. — 49letni Jože Munda iz Studencev pa se je ponesrečil pri delu v tovarni. 18letni Franc Jarc si je odsekal desni prst, ko je rezal meso. 15letni učiteljev sin Hildebrand Rosel iz mariborske okolice je po nesreči padel in se hudo poškodoval po glavi.

Trinajst novih glasbenih društev je bilo ustanovljenih v zadnjem času v ptujskem okrožju. Izmed teh je priredilo prvi svoj koncert preteklo nedeljo godbeno društvo v Račjem. Nadaljnjih 12 glasbenih društev bo pokazalo prihodnjo nedeljo 17. t. m. na svojih prireditvah, koliko le zmorejo v igranju vojaških pesmi, koračnic in ljudskih popevk.

Ljudsko vseučilišče v Ptuju bo započelo z 22. januarjem v desetih krajevnih skupinah ptujskega okrožja predavanje o propasti Anglije in o vzponu Nemčije. Predaval bo Gustav Hildebrand. Nadalje bo v okviru ptujskega ljudskega vseučilišča dne 13. januarja predavanje o gradbeni sliki Spodnjega Štajerskega. Predaval bo župni konservator Valter v. Semetkovsky. Dne 22. januarja pa bo predaval dr. Wessely o temeljih dednosti.

Tečaj za bodoče kmetovalce. 45 mladeničev iz mariborskega okrožja se je te dni zbralo k prvemu izbirnemu tečaju nove kmetijske šole za mariborsko okrožje v Slovenski Bistrici. Tečaj, v katerem so mladeniči poslušali predavanja, nakar so položili izpit, je trajal 4 dni. Poslednji dan so morali opraviti velik tek z ovirami, da so pokazali svoje sportne sposobnosti. Večji del mladeničev je prišel s Pohorja, s samotnih kmetij. Izbranih je bilo 30 mladeničev, ki bodo od 15. januarja do 15. maja šolani v Jarenini za bodoči kmetovalski poklic.

Radio Ljubljana

TOREK, 12. JANUARJA 1943-XXI

7.30 Operetna glasba. 8. Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Napevi in romance. 13. Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.08 Poročila Vrhovnega Poveljništva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Pisana glasba. 14. Poročila v italijanščini. 14.10 Pisana glasba. 14.20 Godalni orkester vodi dirigent Angelo. 15. Poročila v slovenščini. 17. Napoved časa — Poročila v italijanščini. 17.10 Pet minut gospoda X. 17.15 Klasični orkester vodi dirigent Manno. 19. »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Lahka glasba. 20. Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30 Izbor napevov iz Lombardije, operete »Gospa iz Teb« — orkester in zbor vodi dirigent Gallino. 21.15 Koncert sopranistke Ksenije Kušej. 21.35 A. Nicotera: Pogovor s Slovenci — predavanje. 21.45 Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 22.30 Pisana glasba. 22.45 Poročila v italijanščini.

KULTURNI PREGLED

Slovenski bibliofilski tiski

Ob izidu Debeljakove izdaje Puškinovega »Bahčisarajskega vodometa«

Zadišalo je po snegu, zavonjalo po kadilu in v daljnjem utripanju starodavne božične melodije, v soju jasličnih svečic sem listal počasi po drobni knjižici, ki je ležala na belem prtu še vsa sveža in čista, rahlo nasmejana in okrašena kakor brhka kmečka nevesta.

Bil je sveti večer, večer miru in sprave. Zato pa sem opazil še bolj, da njen smehljaj ni bil tak, kakor bi moral biti ali kakor sem si ga bil želel; bil je turobno resen kakor čas, v katerih se je spočela ta lepa knjižna posoda nežno pisanih misli in okusnih podob, da bo nastopila svoje poslanstvo med narod, kakor sta ji to začrtala pesnik pa ilustrator.

Drobna poslanka je ležala tu kot sklopni kamen slovenskega žlahtnega knjižnega primerka, ki je bil izdan ob koncu l. 1942. Knjižica res ni velika, drobna je, zato pa polna topline in lepih pesniških besed našega jezika in podobe. In kakor ji je dal pesnik **dr. Tine Debeljak** v zvoku naše besede dušo in srce, tako ji je dala ilustratorka **Bara Remčeva** po svoje lepo grafično zasnovo in res okusno lice.

Knjižica je izdana kot bibliofilski primerek v malem številu 300 izvodov in če sem še pravilno obveščen, je šlo v prodajo le 250 primerkov. Vsi izvodi — kakor to mora biti in kakor zahteva to žlahtna knjižna tradicija — so na svoji poslednji strani strojno oštevilčeni. Izšla pa je v dveh različnih primerkih in sicer brez kake razlike v papirju ali tisku. Prvi primerek je trdo vezan, platnice so v sirovem platnu z rjavim utisnjenim drobno risbe po lastnoročnem portretu, kakor je gledal sam sebe pesnik A. S. Puškin. Drugi primerek knjižice ima belo-siv kartonast ovoj brez kakega potiska. Za okras in vabo pa služi obema primerkoma papirni ovitek, katerega naslovnik je prav sočno izdelan linorez Bare Remčeve.

B. Remčeva: Naslovna podoba (linorez).

Lepa knjiga in tiski

Ko sem v božičnem razpoloženju listal po knjižici, so se mi porajale prav lepe misli o naših in tujih žlahtnih književnih primerkih: novih in starih. Zato naj se prav ob tej priliki malce ustavim in te misli izpredem, preden preidem v grafično razčlembo tega ljubkega bibliofilskega dela. Gotovo bodo te misli zanimale marsikoga, ki mu je lepi tisk pri srcu; mlačnežem pa naj bodo te misli podane v resno razumevanje za tisto nesebično ljubezen, ki jo brez dvoma zasluži naša lepa knjiga.

Saj prav to drobno bibliofilsko delce, ki se je pojavilo kot poslednje v lanskem letu na slovenskem književnem trgu, nosi na sebi spet nov topel znak, ki nam zgovorno in jasno riše, da se kljub težkim časom vedno bolj približujemo onemu izbranemu okusu za lepo knjigo in tisk, ki ga nosi na sebi že davno kot škrlatni pečat, viden daleč naokolu, ravno — češka knjiga, žlahtna izvoljenka med izvoljenimi. In prav taka dela, kakršno je Debeljak-Remčeva knjižica, so razveseljivi bibliofilski pojavi med nami, saj nam kar nazorno dokazujejo, da je naš narod zrel za žlahtne knjižne sadove, ne samo v ozko zaključenem krogu, ampak da stopa narod, ki je drugače zaprt vase, prav krepko po stopinjah za češkim narodom, kateremu je plemenita knjižna tradicija že kar v krvi. Z radostjo moramo spremljati resno zanimanje slovenske javnosti za lepo knjigo. Saj je prav tu nov dokaz, da krog knjigoljubov ni več tako czek, kakor je bil še pred nekaj desetletji, marveč je že precej širok in številen. Razveseljivo je tembolj, da ima ta nesebična ljubezen svoje korenine in korennice tudi v najpreprostejši socialni plasti.

Slovensko bibliofilstvo

Imamo priliko opazovati, kako naglo rastejo cene knjižnim primerkom in redkim tiskom, posebno onim, iz naše preteklosti. — Kako je danes cenjena starinska slovenska knjiga ali tisk, ki sta bila spočeta na naših tleh ali pa zasnovana za našo zemljo, se dobro opaža ravno pri nekam vrtoglavih cenah knjižnih redkosti, če se le-te pojavijo tu pa tam na našem književnem trgu. Ni dvoma, da so te cene po večini prav po prekučevalcih precej pretirane in sicer vedno na škodo prodajalca iz prve roke; ampak kaže pa to vendarle visoko ravén naroda, ki ceni stare priče naše preteklosti. Marsikdo izmed hladnih knjižnih mlačnežev je že prišel danes do spoznanja, kaj se pravi »izbrana knjižna lepota«.

Tuje in domače bibliofilske cene

Ni mi treba globoko posegati v tuje knjižne predele in navajati cene, kaj in koliko lahko doseže izbrana knjiga na knjižnem trgu, ko imam dovolj prilike opazovati prav občutne cene naših prvih skromno tiskanih pojavov, da rečem nekaktih bibliofilskih primerkov »Prešeren-Čopovih tiskov«, kakor so n. pr.: prvi tiski »Zhbeliz«, tisek »Sonetnega venza«, »Gasel«, »Kersta«, Prešernove poezije s pravilnim bakrostihom itd. Ker pa vem, da je prav tu bistvo zanimanja za marsikoga, naj navedem za primerjavo nekaj cen tujih in domačih zanimivih primerkov. Tako nam sporoča obzornik ljubiteljev umetnosti »Weltkunst« o zanimivi knjižni dražbi, ki je bila v začetku septembra 1942. leta v Luzernu pri znani Fischerjevi galeriji. Dražba je prinesla nekaj presenetljivih, res vrtoglavih cen. Tako je bila izdražena med drugim nemška Biblija (Nürnberg, Koberger 1483) — dva foliozvezka — za ceno 7400 šv. frankov. Za 15.000 šv. frankov pa je šel »Brevjarium Fratrum Praedicatorum« (15. stoletja). Prevod »Fausta«, ki je izšel v Parizu leta 1828., okrašen z Delacroixovimi litografijami, je bil prodan za lepo ceno 1260 šv. frankov. Seveda, višek dražbe in zanimanja pa je doseglo 19 zvezkov Rousseaujevega dela v marokinu, izdanega v letih 1793—1800 v Parizu. Ta zbirka je bila prodana za prav občutno ceno 31.000 šv. frankov. (Za naše razumevanje prav te cene naj navedem, da si lahko dobil pred vojno za to ogromno vsoto — približno 403.000 din — že veliko, lepo in solidno zgrajeno vilo z obsežnim vrtom na Mirju.)

Tudi pri nas se že dobe ljubitelji, ki radi plačajo na primer za izvod prvega tiska Prešernovega »Sonetnega venza« (iz leta 1834) 1000 do 1500 lir, ali pa za »Zhbel ze« (1830—1832) zadovoljivo ceno 100 do 150 lir, seveda pa morajo biti izvodi res dobro in lepo ohranjeni. Pa tudi Blasnikov »Faksimile« Prešernovega rokopisa za »Poezije« se stopnjuje že od 300 lir dalje, kakor je pač primerek ohranjen. Izvod se pa podraži, če ima poleg še različne dodatke, ki spadajo pač v ta okvir. Še bolj se stopnjujejo v ceni »Poezije dr. Franceta Prešerna« (1847) in to vsak dan bolj, saj se dobe že ljubitelji, ki radi plačajo za lep izvod kar 500 lir. Seveda, če je pa primerek z akrostihom »Primicovi Juliji«, potem dobi tak redek izvod že svojega »posebnega« ljubitelja, zato — dovolite! — naj tu ceno rajši zamolčim.

Te in take misli sem predel okoli knjižice, ki sta nam jo poslala na knjižni trg v bibliofilski nakladi pesnik Tine Debeljak in slikarica Bara Remčeva. Skoraj vsaka slovenska knjiga, ki izide v ljubiteljski nakladi, nosi v sebi že svojo vrednost in se bo ta vrednost stopnjevala vedno bolj v vpraševanju, nato pa v ceni, posebno pa še knjiga, kakršna je opisana, ki hrani v sebi kar dvojno kulturno poslanstvo: slovensko besedo in podobo. (Konec v četrtkovi številki.)

E. JUSTIN, slikar-grafik.

Najlepši poklon za vsakogar je letošnji Vodnikov knjižni dar!

Kronika

* **Predsednik Agencije Stefani v Berlinu.** Predsednik Agencije Stefani senator Manlio Morgagni se mudi te dni v Berlinu, kjer se pogaja z novinarskimi agencijami zaradi nove sistematizacije tiskovne propagande v Italiji in Nemčiji. Senator je bil sprejet od predstavnikov nemškega ministrstva za zunanje zadeve in ministrstva za propagando ter se je sestal skoraj z vsemi dopisniki italijanskih listov v nemški prestolnici. Obenem je bilo urejeno vse potrebno za preureditev službe Agencije Stefani v Berlinu. Vodstvo tega urada je prevzel dr. Aldo Montagni.

* **Papeževa jubilejna znamka.** V Vatikanu bodo v kratkem izročili v promet jubilejno znamko papeževega škofovstva. Znamka predstavlja posvetitev Evgenija Paccelija za škofa po papežu Benediktu XV. Risbo za znamko je izvršil profesor Mezzana. Jubilejna znamka je velika 30 × 40 mm ter je natisnjena v dveh barvah. Prodajali jo bodo po 20 in 80 stotink, po 1 liro, 1.25 in po 5 lir.

* **Zadnja pot poslanika Ambrosettija.** V sredo so pokopali v Haagu dr. Gina Ambrosettija, italijanskega odpravnika poslov v tem mestu. Kakor znano, se je dr. Ambrosetti smrtno ponesrečil na vožnji z avtomobilom. Pogrebnih svečanosti so se udeležili predstavniki nemških okupacijskih oblasti kakor tudi zastopniki narodnosocialistične stranke. Zunanjega ministra grofa Ciana je zatstopal na pogrebu minister Cosmelli.

* **Rezultati stenografskega kongresa.** Minister za narodno prosveto Bottai je te dni sprejel komisijo zadnjega kongresa za stenografijo v Rimu. Komisija, ki jo sestavljajo profesorji Boldrini, Mohrhoff, Moscaro, Parise in Tirone, so poročali ministru o sklepih, ki jih je sprejel kongres za stenografijo na lanski junijski skupščini v Rimu.

* **Kolajna za vojaškega kaplana.** Vojaški kaplan don Lidio Passeri iz Casalbuttana je bil odlikovan za junaško izvrševanje službe na bojišču z bronasto kolajno. Passeri pripada 3. polku savojske konjenice ter se je ponovno odlikoval na ruskem bojišču. Preden je odrinil na vojaško službovanje, je izvrševal dušobrižniški poklic v Viadani pri Cremoni.

* **Radijski prenosi za italijanske delavce v Nemčiji.** Nemške radiopostaje so te dni prenašale dve zanimivi radiofonski transmisiji s televizijo za italijanske delavce. Pri obeh prenosih je pela znana sopranistka Margherita Carosio italijanske pesmi.

* **Stalno gledališče v Rimu.** V rimskem gledališču Querinu izvršujejo že delj časa obnovitvena dela. Gledališče bodo spremenili v stalno ustanovo katero bo vodil Sergio Tofano. Otvoritvena predstava bo Goldonijeva komedija »Nova hiša«. Ker je Tofano znan v umetniških krogih Rima kot prvovrsten strokovnjak, pričakujejo, da se bo gledališče pod njegovim vodstvom odlično razmahnilo.

* **Tito Schipa poje v »Wertherju«.** V Triestu so uprizorili te dni opero »Werther« s tenoristom Titom Schipo v naslovni vlogi. Dirigiral je mo. Franco Capuana.

* **Velikodušen dar revežem.** Z Vrnike nam sporoča župan g. Ignacij Hren: Dne 5. t. m. je obhajala tukajšnja rojakinja veleugledna ga. Ana Lenarčičeva, rojena Kotnikova svojo 80letnico. Blaga gospa se je ob tej priliki spomnila vrhniških revežev in izročila občini znesek 10.000 lir, da jih razdeli med najbednejše občane. Za velikodušen dar se blagi gospej v imenu občine najprisrčneje zahvaljujem z željo, da ji Bog da zdravja in ji nakloni življenje do najvišjih človeških meja.

* **Življenjski praznik g. Miroslava Puppisa.** Naš dolgoletni naročnik g. Miroslav Puppis, sodavičar v Gorenjem Logatcu, je praznoval 9. t. m. 60letnico rojstva. Poteka iz zelo stare in znane trgovske hiše Karola Puppisa iz Logatca. Leta 1923. se je oženil z gospo Ivanko Marinko iz prav tako stare in znane Marinkove hiše iz Kalc v Gornjem Logatcu. Isto leto je postal župan gornjelogaške občine in ji je bil na čelu vse do 1938. leta. V srečnem zakonu se mu je rodilo šest otrok, ki jim je lepo pripravil pot v življenje. Je priznan in čislan lovec, gasilec, gospodarstvenik. Predvsem pa je splošno znan kot značajen mož, dobrega srca in široko odprte roke. Dasi z mnogoštevilno družino, vendarle podpira mnogo njih, ki se ob raznih prilikah zatečejo k njemu. Revež ne zapusti praga gostoljubne hiše, ne da bi prejel svoj dar. Želimo v imenu številnih prijateljev, da ostane g. Miroslav Puppis še dolgo ohrajen svoji družini in svojemu lepemu kraju.

* **Stare freske.** V Marijini cerkvi v Monfalconu, ki je bila sezidana leta 1840.-41. na ostankih v 14. stoletju zgrajene cerkve, so pred dnevi odkrili dragocene freske, ki izvirajo od beneškega slikarja De Sanctisa. Freske bodo v celoti restavrirali.

* **Avantgardist je rešil starki življenje.** V Veneziji se je 72letna Rosa Piasenti, ki je zelo slabovidna, vračala iz trgovine z živili. Ko je prispela do Misericordije, je padla v vodo in bi bila gotovo utonila, da ni opazil njene nezgode 17letni avantgardist Giovanni Ballarin. Mladenič se je vrgel oblečen za starko v vodo in jo srečno spravil na suho.

* **Finančni stražnik je rešil možu življenje.** Pietro Chelotti, finančni stražnik v Genovi, je te dni imel službo ob nabrežju, kjer je zaslišal obupne klice na pomoč. Kmalu nato je zagledal v vodi moža, ki se je otepal mokrote ter je bil v nevarnosti, da utone. S pogumnim skokom v vodo se je Chelottiju posrečilo, da je rešil potapljajočega se moža. Pri tem so mu pomagali tudi drugi vojaki. V rešencu so ugotovili 35letnega Angela Sala, ki so mu najprej nudili zdravniško pomoč, nato pa so ga odpeljali na dom.

* **Požar v zgodovinskem arhivu.** V zgodovinskem arhivu v Salamanci je nastal ogenj, povzročen po napravi za ogrevanje. Gasilcem se je sicer posrečilo ogenj pogasiti, arhiv pa je kljub temu skoraj popolnoma zgorel. To je za Salamanco velika izguba.

* **Pozor na vlaku!** 36letni Cesare Paiolillo iz Gaetana se je pripeljal te dni v Turin. Ko je hotel stopiti iz vagona na postajo, je nekdo zaloputnil vrata, med katerimi je imel potnik položeno roko. Vrata so Paiolillu zmečkala več prstov na desni roki.

* **Smrt v kotlu.** 22letni delavec Armando Dieci iz Piacenze je bil na delu v sirarni S. Nazzaro. Po nesreči je padel v kotel z vrelo tekočino in se oparil do smrti.

* **Ponarejen denar.** V Ventimigliji sta dve elegantni gospe stopili v restavracijo, naročili kosilo ter hoteli plačati račun, ki je znašal 40 lir, s 4 ponarejenimi bankovci po 10 lir. Lastnik obrata je denar sprejel in ga spravil, šele pozneje pa je odkril, da je vnovčil falzificiran denar. Prijavil je sleparijo policiji.

* **S kostanjem se je zadušila.** 6 letna Marija Rosa Lazzarini iz Savone je jedla kostanj. Pri tem ji je kos kostanja zdrknil v sapnik in deklica se je navzlic takojšnji zdravniški pomoči zadušila.

* **Otroci povzročili požar.** 5 letni Franco Piccini se je igral z dvema drugima tovarišema v Alessandriji. Hotel je zakuriti ogenj in prižigal je vžigalico. Pri tem je nastal požar, ki je napravil 14.000 lir škode v lesnem skladišču bratov Bovio. Gasilci so ogenj z naporom udušili.

* **Poskusni nasadi s kavo na Madžarskem.** V Haiduszoboszloyu na Madžarskem bodo za poskus zasadili kavovec. Profesor Tuszon je prepričan, da je to ozemlje primerno za uspevanje kavnih nasadov, ker ima ugodno podnebje.

* **Žalosten konec otroka.** Kmet Giuseppe Dornetti v Crederi Rubbiani je naročil, da se mora očistiti vodnjak za napajanje živine v hlevu. Pri očiščevalnih delih se je zatekel v hlev še ne dveletni kmetov sinček Angel, ki se je približal vodnjaku ter v trenutku odsotnosti svojcev padel v vodo. Mati je iskala otroka po hiši, slednjič pa ga je našla mrtvega v vodi.

* **Napad na žensko v Parizu.** V Parizu sta dva doslej neidentificirana terorista ustrelila ženo nekega protikomunističnega legionarja, ki je pripadal Dorriotovi ljudski stranki. Pred umorom je nesrečna žrtev večkrat prejela grozilna pisma.

* **Kuga v Jaffi in Tel Avivu.** Iz Smirne poročajo, da je izbruhnila v Jaffi in Tel Avivu kuga. Oblastva so storila potrebne ukrepe, da se kuga omeji in zatre.

* **Vročina v Argentini.** Iz Buenos Airesa poročajo, da so te dni namenrili v senci 38 stopinj vročine, v nekaterih krajih je dosegla toplota celo 40, 42 in 45 stopinj.

* **Osamljena pokrajina.** V Španiji imajo to zimo tako velike snežne zamete, da je pokrajina Aran že 14 dni ločena od ostalih krajev. Vse zveze z aranskim ozemljem so pretrgane in ni mogoče tja dospeti niti s francoske strani.

* **Vročinski val v Južni Ameriki.** Iz Buenos Airesa poročajo, da je vso Južno Ameriko zajel hud vročinski val. V severnih argentinskih pokrajinah je dosegel toplomer rekordno višino 44 stopinj. Tudi iz južne Brazilije poročajo, da je zaradi dolgotrajne suše 50 odstotkov žitnega pridelka uničenega.

* **20.000 mladoletnih vdov v Indiji.** V Indiji, kjer se sklepajo bodoči zakoni že v najnežnejših otroških letih, so našteli v zadnjem času 20.000 vdov, ki še niso prekoračile 15. leta starosti.

*

Ne odlašajte!

Kot četrti roman »Dobre knjige« bo izšel sredi tega meseca z naslovom »Nemirno srce« Fraccarolijev mojstrski prikaz razgibanega življenja slavnega skladatelja Bellinija. Prvi trije romani DK so že vsi razprodani. Zagotovite si nadaljnje odlične in napete romane naše zbirke s tem, da se brez odlašanja naročite na »Dobro knjigo«, ker tiskamo vsakega romana le malo izvodov več, kakor je priglašenih naročnikov, ko gre knjiga v tisk. Če še niste naročeni na »Dobro knjigo«, se zato brez odlašanja prijavite upravi »Jutra« in »Slovenskega naroda« v Narodni tiskarni ali pa inkasantom teh listov!

IZ LJUBLJANE

u— **Novi grobovi.** Po kratkem trpljenju je v visoki starosti 80 let za vedno zatisnil svoje oči služitelj Finančne direkcije v pokoju g. **Karel Ravnikar.** Na zadnji poti bodo blagega pokojnika spremili v torek ob 16. iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Po daljši težki bolezni je preminila ga. **Ivica Klemenčičeva.** K večnemu počitku jo bodo spremili v torek ob 15. iz kapelice sv. Krištofa na Žalah k Sv. Križu. — Po dolgi mučni bolezni je za vedno zapustil svojce bivši urarski mojster g. **Janez Bardorfer.** Pokopali so ga včeraj popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — V Semiču je v nedeljo umrl šolski upravitelj g. **Albin Razpotnik.** Pogreb bo v torek popoldne iz Semiča na pokopališče k Sv. Duhu. Pokojnim bomo ohranili blag spomin, njihovem svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Včeraj zjutraj —18.8° C! Mraz se še** stopnjuje, kar je v ostalem bilo pričakovati spričo jasnega vremena zadnjih dni. Ko smo v nedeljo zjutraj namerili —16.8, smo vedeli, da bo to le začasni rekord letošnje zime. Že zgodaj je posijalo sonce in nedelja je bila krasna, vendar mraz ni preveč popustil. Čez dan je bilo —2.2° C. Vendar mraz ni zadrževal Ljubljančanov, da ne bi izkoristili lepega praznika. Hiteli so na izlete, mladina pa je neugnano rajala na drsališčih in sankališčih. Kjerkoli je pripravno pobočje, povsod je bil zlasti popoldne vesel živ žav. Nebo je bilo ves dan čisto, brez oblačka. Ko pa je krvavo rdeča obla tonila na zapad, je začel spet pritiskati mraz in zvečer se je vsakdo najbolje počutil v domačem zavetju. Ponoči je sicer legla megla, toda nad njo so se na jasnem nebu bliščale mežikajoče zvezde. V ponedeljskem jutru je šlo Ljubljančanom še hujše za nohte kakor v nedeljo. Kar škripalo je pod nogami, na oknih je bilo spet polno ledenih rož, volovje je še bolj pomrznilo kakor prejšnje dni. Imeli smo namreč —18.8° C mraza. To se pravi, da gre letošnja zima docela po stopinjah lanske zime. Okoličani, zlasti perice z Bizovika, so prišli premraženi v mesto in pripovedujejo, da je zunaj Ljubljane mraz še vse občutnejši kakor v mestu.

—u **Vodnikova pratika za leto 1943.** je izšla. Na zalogi ima Vodnikova družba samo še pripovedno knjigo Janka Kača »Na novinah«. Ker se še vedno oglašajo v družbeni pisarni člani, ki bi imeli radi letošnje knjige, je družba pripravljena ponatisniti Vodnikovo pratiko za leto 1943., ako se javi najmanj pet sto članov. Prijaviti se je treba najkasneje do 20. januarja t. l. in plačati članarino 17 lir. Prijave sprejemajo: **družbena pisarna, Puccinijeva ul. 5 (poslopje Narodne tiskarne), knjigarna Tiskovne zadruge, Šelenburgova ul. 3 in knjigarna Učiteljske tiskarne, Frančiškanska ulica 6.**

u— **V blag spomin** na pok. gospo Jožico Novakovo darujejo 100 lir rodbine Domicljeve na Rakeku.

u— **Prvi solistični pianistični koncert** v letošnji sezoni bo prihodnji ponedeljek, dne 18. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Nastopil bo eden največjih sodobnih pianistov, Gino Gorini, ki uživa sloves umetnika — pianista po vsej Evropi. Natančni spored bomo javili. **Danes pa že opozarjamo na klavirski koncert priznanega umetnika. Začetek bo točno ob pol 7. uri zvečer. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.**

u— **Za društvo slepih** so darovali 200 lir uslužbenci tvrdke »Majda« v počaščenje spomina njihovega šefa g. Pavla Česnika.

u— **Nesreče.** Na poledenelih tleh je padel in si zlomil levo nogo 30letni rudar Janez Selak iz Kočevja. Konj je udaril v čeljust in mu jo zdrobil 71letnega posestnika Fr. Šerjaka iz Pijave gorice. V levico se je vsekal 34letni mesarski pomočnik Andrej Sedevčič iz Ljubljane. Ista nesreča je doletela 36letno ženo delavca Marijo Janežičevo iz Ljubljane. Pri rezanju krme je 40letna žena posestnika Franja Kočevarjeva iz Velikih Lašč vtaknila levico v slamoreznico, ki ji je odtrgala roko v zapestju. Ponsrečencem so nudili zdravniško pomoč v ljubljanski splošni bolnišnici.

In un porto italiano: imbarco di materiale bellico per l'Africa Settentrionale — V nekem italijanskem pristanišču: natovarjanje vojnega materiala za Severno Afriko

Nova mladinska knjiga

Svatba MIŠKE MIKI

Pravkar je izšla v založbi Narodne tiskarne ljubka otroška povest znanega bolgarskega pisatelja Nikolaja Fola »Svatba miške Mike« s Pirnatovimi ilustracijami. Zgodba o prelepi

kitajski kraljični in o pogumnem kraljeviču Omarju, ki je bil ubil srno gozdne vile in se je zato moral kruto pokoriti, je tako zanimivo in prisrčno napisana, da jo bodo naši otroci brali z največjim užitkom. Kraljevič Omar mora ubiti strašnega zmaja, da bo rešen svojega prekletstva. Njegova usoda, ki je usoda miške Miki, njegovi boji in uspehi, spletke in dogodivščine na kitajskem dvoru pred tisoč in tisoč leti — to je že cel roman v obliki pravljice. Okusno opremljena v polplatno vezana knjiga je samo poceni in stane samo

10 lir

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 12. jan., zaprto.
Sreda, 13. jan., ob 17.30: **Oče.** Red Sreda.
Četrtek, 14. jan., ob 17.30: **Primer dr. Hirna.** Red Četrtek.
Petek, 15. jan., ob 17.30: **Poročno darilo.** Izven. Zelo znižane cene od 12 lir navzdol.
Sobota, 16. jan., ob 17.30: **Deseti brat.** Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Nedelja, 17. jan. ob 14.: **Ples v Trnovem.** Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 17.: **Oče naš.** Znižane cene od 15 lir navzdol.

A. Strindberg: »Oče«. Drama v treh dejanjih. Osebe ritmojster — P. Kovič, njegova žena Lavra — Gabrijelčičeva, Berta, njuna hči — Simčičeva, dr. Oestermark — Košič, pastor — Gorinšek, dojilja — Kraljeva, Nöjd — Potokar. Režiser: Jože Kovič, scenograf: inž. arh. E. Franz.

OPERA

Torek, 12. jan., zaprto.
Sreda, 13. jan., ob 17. uri: **La Boheme.** Red A.
Četrtek, 14. jan., ob 17.: **Thais.** Red B.
Petek, 15. jan., ob 15.: **Slepa miš.** Opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Sobota, 16. jan., ob 17.: **Beg iz seraja.** Premiera. Red Premierski.
Nedelja, 17. jan., ob 11.: **Angel z avtom.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 16. uri: **Thais.** Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Premiera Mozartove opere »Beg iz seraja« bo v soboto 16. t. m. za red Premierski. V tem delu, v katerem se družita resni in komični elementi v zgodbo ugrabitve dveh jetnic in jetnika iz pašinega seraja, bodo nastopili: Selim-paša — Anžlovar, Konstanca — Ivančičeva, Blonda, njena spletična — Polajnarjeva, Belmonte — Lipušček, Pedrillo — Banovec, Osmin, čuvaj seraja — Betetto. Muzikalno vodstvo je v rokah dirigenta Antona Neffata, režija in scena sta C. Debevca, zborovodja: R. Simoniti.

Drobni nasveti

Kravato polikati ni tako lahko, kakor bi si človek mislil. Izrežite si iz koščka lepenke točno obliko kravate in ga potisnite vanjo, potlej pa jo polikajte!

Med je priče! vreti? Hitro ga raztopite v vodi, zavrite, posnemite z njega peno ter ga napolnite v glinasto ali leseno posodo, ki ste jo prej dobro prekuhale. Potem pa posodo skrbno zaprite.

Na mezgi se je pokazala plesen? Očistimo jo in jo pustimo vreti deset minut, med kuhanjem pa ji dodamo vrečico iz gaze, kamor smo zavezale nekaj razkosanega lesnega oglja, razen tega pa damo na kilogram marmelade 1 g salicila.

Kaj so nam pokazale razstave?

2. France Mihelič in Tine Kos (Salon Jake Oražna)

Slikar F. Mihelič je zajel v našem sodobnem slikarstvu one strani življenja, ki se s svojo ljudsko socialno snovnostjo približujejo predvsem literarno-ilustrativni tendenci, vendar jih je doumela v svetu slikarskega in risarskega podajanja Miheličeva krepka in izvirna umetniška narava. Umetnik je posegel v slikovite in simbolične običaje našega naroda, izluščil je iz mračne teme usodnega okolja nekaj bliskovitih prikazni, ki naj vsebinsko, idejno in formalno osvetljujejo pomembnost oblikovanega predmeta. To so rezki in jedki tipi »Kurenta«, »Preteka« ki je morda najboljša razstavljena kompozicija, po tudi kmečki motivi »Gostilne« in »Ptujske gore«. Slikar je v tej skupini svojih pripovednih, živo zajetih in sugestivno prikazanih prizorov zadel čustveno jedro onih plati življenja, ki jih je oblikovala drugod umetniška fantazija velikih realistov od Petra Brenghela do Henryja Daumierja in modernih ruralistov (n. pr. Hegedušić). Bolj tonsko slikarsko razpoloženje nasproti risarskemu pojmovanju kontrastov gorenjih del preveva Miheličeve pejsaže, gozdna zatišja in ceste s srebrnimi topoli ob straneh, dela, ki so po zasnovi kolorita in finem krajinskem občutju sorodna Corotu (»Topoli«, »Počitek«, »Cigani«) Opozarjamo tudi na »Portret T. S.« in na risbe.

Kipar Tine Kos ki redkeje razstavlja, je zbral lepa in v celoti zelo značilna dela prav iz zadnjega časa svojega kiparjenja. Kvalitetno najboljše kompozicije so v lesu, kjer je postal Kosov način dekorativnega poenostavljenja forme z reliefnimi in frontalnimi poudarki in linearnim konstruiranjem dovolj primeren način ekspresivne stilizacije (»Pastirček«, »Sejalec«, »Dekle s cvetom«). Rahla in zamišljena otožnost veje iz Kosovih dečkov in deklic, razpoloženje, ki se druži v glinasti drobni plastiki z ljudsko primitivistično koncepcijo žanrskega motiva (n. pr. »Božična skupina«, »Mati z otrokom«, »Pastirček s palico«). Študiji »Kopalke« (marmor) in »Spomin« (javor) se morda pripravljata na rešitev problema v monumentalni velikosti. Živahnejšo in sočnejšo obdelavo bi nemara dopuščal tudi material štirih glinastih portretov.

Stabilno tektoniko in malce romantični okvir Kosove narave so orisala številna razstavljena dela na pester in poučen način, prikazala so karakteristični plod marljive delavnosti na višini zadovoljivega uspeha. Tako Mihelič kakor Kos varujeta etapo doslej doseženih umetniških pridobitev v zatišju objektivne presoje in zbranosti.

F. Š-c.

ZAPISKI

Iz hrvatskega slovstva

V pravkar izišlem zvezku obzornika *»L'Italia che scrive«* je objavljen članek Luigija Salvinija *»Letteratura croata«*. V njem poroča razgledani slavist in prevajalec o najnovejših pojavih v hrvatskem slovstvu. Poročilo se tiče prejšnje sezone, o kateri pravi pisec, da je potekla mirno in spokojno, brez hrupa kakih novih literarnih odkritij ali presenetljivih novosti. Z druge strani pa je delo za izgraditev nove države izčrpavalo sile mnogih književnikov, ki so bili postavljeni na odgovorna upravna in politična mesta, vendar pa Muze le-teh niso hotele ostati dolgo brez dela in tako se pojavljajo z novimi knjigami Tin Ujević, Dragutin Tadijanović, Mile Budak in drugi pesniki odnosno pisatelji.

Stara pisateljska garda, se pravi, tisti, ki so se rodili v prejšnjem stoletju, je še vedno dejalna. Tako je treba iz njenih vrst omeniti predvsem slovečega dramatika Milana Begovića, ki je izdal knjigo svojih impresij iz Italije (»Put po Italiji«). Največjo pozornost pa vendarle vzbujajo mlajši književniki. Salvini omenja na prvem mestu Olinka Delorka, ki je znan kot italianist in tenkočuten pesnik klasičnega okusa. Delorko je objavil prozno knjigo z naslovom »Zgode poremećene sreć«. V teh sestavkih kaže pisec bolj svoje lirične in psihologične nagibe in težnje, kakor na izrazito pripovedno hotenje. Tu so objavljeni tudi nekateri njegovi eseji. Korenit pripovednik je Vjekoslav Kaleb, ki je najprej vzbudil pozornost z novelistično zbirko »Na kamenju«, v kateri obravnava življenje in ljudi iz dalmatinskega Zagorja, sedaj pa je izdal novo zbirko novel z naslovom »Izvan stvari«. Zbirka je po Salvinijevi sodbi dokaz pisateljevega poglabljanja in dozorevanja, obenem pa se v nji kaže prikupna humoristična žilica, ki spominja na Slavka Kolarja (in humoristi so med hrvatskimi pisatelji redka prikazen). — Mila Miholjević Stipčević, pisateljica knjige »Za svijetlom«, nadaljuje tam, kjer je izorala brazde Lida Kočutić s svojo obsežno epopejo »S naših polja«. Novele Miholjevićeve opisujejo z resnično psihološko predornostjo kmečke tipe in figure. Tem novelistom se pridružuje še Marko Čović s svojo knjigo »Žito zove«. Čović je med najmlajšimi hrvatskimi pisatelji (sedaj urejuje »Hrvatsko revijo«) in njegove proze razodevajo nostalgijo za ravninami rodne Bačke.

V poeziji zaznamuje največji uspeh Frano Alfirević znan tudi po nekaterih esejih o italijanskih slovstvenih pojavih. Izdal je zbirko »More i daleki gradovi«, ki jo Salvini označuje za resnično pomembno pesniško stvaritev ne samo glede na pesnikov razvoj, marveč na sploh v celotnem okviru sodobne hrvatske poezije. Poleg morja je Alfirevića navdihnila predvsem Bosna, ki ji je posvečen najboljši del te pesniške knjige. — Med nadaljnjimi pojavi lirične literature omenja Salvini zbirko Vinka Kosa »Kipar«, v kateri se ljubezen do zemlje in krajine druži z mističnim čustvovanjem, dosezajočim religiozne akcente. V tem okviru je vredna posebne omembe tudi pesniška zbirka duhovnika Serafina Mičića »Aureole«.

V ostalem pa omenja Salvini kot posebno tehtni donos literarne letine drugo knjigo »Hrvatske enciklopedije« in Andreisovo obširno »Povijest glazbe« ter vrsto prevodov iz italijanske literature.

Kaj je izšlo pri nas v zadnjem času? Med knjigami, ki so se pojavile v zadnjih dneh na slovenskem knjižnem trgu, omenjamo prvi del Dickensove obsežne povesti »Dorritova najmlajša« v prevodu Mirka Javornika (Ljudska knjigarna), Joža Vovka povest »Naš Buček« in Joža Krivca zbirko »Dom med goricami« (obe v »Slovenčevi knjižnici«), debel zvezek »Razprav znanosti in umetnosti v Ljubljani in življenjepisna knjižnica »Misijonar Jernej Morgan« iz peresa dr. Fr. Kotnika. O navedenih knjigah nameravamo še priobčiti podrobnejše prikaze.

Knjiga o boljševizmu. Pri Sansoniju je izšla četrta, izpopolnjena izdaja knjige Guide Manacorda »Il bolscevismo«. Kritika označuje ta spis za fundamentalno delo o ideologiji in zgodovini boljševizma. Pisec osvetljuje ta pojav z vseh strani tako glede njegovih odnosov nasproti državi in družbi, kakor glede verstva, gospodarstva in nravnosti. Za razliko od drugih spisov te vrste je Manacordovo delo zgrajeno izrazito na virih in vsebuje vse polno dokumentarnega gradiva iz prve roke, tako da je knjiga izčrpen vir informacij o gibanju, ki skuša s svojimi destruktivnimi silami porušiti dosedanjo civilizacijo krščanskega sveta.

Nov prevod »Divine Commedie«. Kakor poročajo iz Aten, je dovršil prof. Constantino Kerofilas nov prevod Dantejeve »Divine commedie« v grščino. Knjiga je že natisnjena.

Sergio Solmi je izdal pri Le Monnieru knjigo svojih esejev in študij iz francoske literature »La salute di Montaigne e altri scritti di letteretura francese.«

V znamenju Vergilija. V italijanskem kulturnem svetu je še vedno veliko zanimanja za delo rimskega pesnika Vergilija, ki si ga je bil Dante izbral za svojega vzornika in voditelja po imaginarnem »Peklu«. O tem zanimanju pričajo razne nove izdaje Vergilijevih del in študija o poetu, čigar posamezni verzi so dajali zlasti starim humanistom snov za cele traktate. V zbirki »Poeti di Roma« je sedaj izšla v latinsko-italijanski izdaji največja ocenitev mantuanskega rojaka »Aeneis« (L'Eneide). Italijanski prevod je iz peresa l. 1933 umrlega Giuseppa Albinija, ki je bil eden najtemeljitejših spoznavalcev Vergilija in tankočuten prevajalec njegovih nelahkih stihov.

Konjunktura debelih knjig. Mondadorijevi znani zbirki »Omnibus« je sedaj Sarzanti pridružil podobno zbirko z naslovom »Il Milione«. Vsak zvezek te zbirke bo obsegal najmanj 1000 strani, a izhajali bodo v nji samo prevodi novih del. Kot prva knjiga je izšel roman Sigrid Undsetove »Kristi na Lavransova hči«.

Napredek higiene

O higieni je bilo pri nas že mnogo napisanega, tako izpod peresa strokovnjakov, kakor tudi laikov. Ker pa je stvar še vedno aktualna, smo naprosili zdravstvenega nadzornika v pokoju g. dr. Živka Lapajneta, naj iz svoje bogate zdravniške prakse izreče tudi on svojo tehtno besedo. G. nadzornik se je rade volje in ljubezniv odzval naši prošnji in nam dal na razpolago svoje zapiske, iz katerih predava o tem predmetu na dentalni šoli.

Za dvig slovenske kulture, je dejal gosp. dr. Lapajne, je velike važnosti, da prinašajo naši dnevniki in drugo časopisje obilico člankov o najnovejših izsledkih in pridobitvah na zdravstvenem polju, predvsem iz razloga, ker se taki sestavki splošno čitajo in poštanejo tako najhitreje duševna last vsega naroda. Napredek higiene je tesno v zvezi z novimi pridobitvami medicine. Kakor vse vede, je tudi ta v stalnem razvoju. Prav v zadnji dobi zaznamuje medicinska veda izreden napredek v pobijanju nevarnih in često smrtnih bolezni, ki jih povzročajo koki (zrnate bakterije), in sicer s pomočjo zdravil iz skupine sulfonamidov. Kmalu bomo obvladovali težka obolenja, kakršna so: ušen, sepsa (ognojenje krvi zlasti po porodih) ter kapavica, ki je bila doslej le težko ozdravljiva.

Razen tega je gotovo vsakomur znano iz zgodovine, da je vsaka večja vojna prinesla s seboj epidemije raznih kužnih obolenj: kolere, tifusa, koz, črne kuge, pegavca itd., ki so pokončale več ljudi kakor najgrozovitejše vojne. Danes tega ni več, čeprav živimo v doslej največji vojni na svetu. To dokazuje, da higiena obvladuje vse omenjene bolezni in da je na svojem zmagoslavnem pohodu.

Iz izbranih poglavij o napredku higienske vede, ki nam jih je dal na razpolago predavatelj, povzemamo za naše čitatelje najvažnejše in najzanimivejše odstavke.

Socialna higiena

Higiena sama na sebi je v bistvu enotna veda, bavi se s povzročitelji bolezni, ki se pojavljajo med človeškim rodom, bodisi da izvirajo iz prirode (dedne bolezni), iz prehrane (n. pr. avitaminoze), iz osebnih vzrokov (osebna higiena), javnih vzrokov (javna higiena: pomanjkanje ali defekti vode in kanalizacije, malarija, kužne bolezni, paraziti itd., nečistoča tal in zraka). Jasno je, da prehajaja ti porazdelki higiene drug v drugega in je n. pr. osebna higiena nemogoča v kraju, kjer so le kapnice, ki poleti usahnejo, istotako pa je tudi nemogoča, ako človek čepi dan in noč v svoji sobi, dasi je zunaj najčistejši zrak. Vendar so ti pododdelki higiene, n. pr. mestna, vaška, obrtna higiena itd., potrebni ker se z njimi poglabljamo v tvarino in ustvarjamo nove predpogoje za zdravo življenje vsega naroda.

Socialna higiena preiskuje vzroke bolezni, ki nastanejo pri posamičnih slojih zaradi njih okolja, kulturno človeštvo opušča čimdalje bolj življenje v naravi, ki v bistvu najbolj ustreza našemu zdravju. Pa tudi življenje v naravi brez higiene ni primerno. Tako n. pr. poljedelec živi še najbolj zdravo življenje: od dojenčka do pozne starosti je ves dan na zraku, soncu in vetru. Vzlic temu pa je pri poljedelcu dovolj tuberkuloze, gnojenj in drugih bolezni. Zanj je potrebna posebna higiena: higiena vasi. Da ne govorimo o drugih slojih, ki so se močno oddaljili od narave: o meščanih in o delavskem sloju. Vsi ti so posebno ogroženi od raznih bolezni. Za njih zdravljenje, predvsem pa za njih preprečenje skrbi nauk, ki ga imenujemo socialna higiena. Socialna higiena je tedaj higiena posameznih slojev kulturnega človeštva. Vsak narod sestoji iz več neobhodno potrebnih slojev. Zadostovalo bo, ako se pomudimo pri treh: pri kmetu (vaška higiena), meščanu (mestna higiena) in delavcu (industrijska higiena). Videli bomo, da je mogoče, da ostanejo zdravi in krepki, ako se pri njih izvršujejo čim popolneje vsi predpisi higienskih naukov.

Kmet, ki nima pravilne hrane, oboli za avitaminozo (v Sloveniji predvsem za rahitido). Slovenski kmet nima pravilnega doma, odtod kožne bolezni, odtod tuberkuloza. Ponekod ima samo kapnice ali kále namestu vodovoda. Gnojnica se preteka po dvoriščih in cestah, roj' muh zbadajo dojenčka in živino v hlevu.

Meščan se običajno močno oddalji od narave in zaradi tega degenerira (propade). Vzrok temu je higienska neizobrazba. Često stanuje v kleti in mokrotnih stanovanjih, kar ima za posledico: revmatizem. Pogosto se ga loti tuberkuloza (degeneracija od umazanega zraka). Otroci se igrajo po cesti in žive v umazanem mestnem zraku, polnem prahu, saj in mikrobov. Večkrat se pojavlja rak, ne samo na koži, črevesu, maternici, ampak celo na pljučih. Skratka: brž ko mestna higiena ni na vrhuncu, nastopajo degenerativna obolenja (izrod) meščanov. Temu ne odpomorejo nikake statistike starostne dobe ali umrljivosti. V našem mestu je izredno malo revmatičnih in tuberkuloznih, rakovih in živčnih obolenj, ker imamo na razpolago obilico cenene pitne vode, nimamo mnogo prahu in saj, ker so ceste po večini tlakovane, vsi tovarniški dimi in plini pa v posebni četrti izven mesta. Dalje imamo veliko brezplačno otroško igrišče na soncu in najčistejšem zraku, gozdno šolo za slabotne otroke, priložnost — ki se je lahko poslužiti vsak meščan — nedeljskih izletov v naravo z ultravijoličastim žarenjem itd. Isto, kar za meščana, velja za industrijskega delavca. Tudi on mora imeti brezhiben stan, prehrano in priliko, da se udejstvuje v naravi, ako hočemo, da ves sloj ne propade.

Slovenci živimo v izredno zdravem podnebju. Vendar še dandanes higiena ni na višku. Vse to je posledica pomanjkljive organizacije, ki ima svoj globoki izvor v pomanjkljivi higienski izobrazbi javnih upravnikov. Celo nekateri zakoni, n. pr. gradbeni zakon za mesta ni dovolj higienski (dovoljuje kletne prostore za stanovanja, obrate, krčme itd., t. j. pospešuje razvoj tuberkuloze).

Zaradi tega obstoji potreba, da se ozremo na higienske odredbe drugih kulturnih narodov in od njih posnamemo vse koristno. Ako ima kmet premalo plodne zemlje, nima predpogojev za zdravje rodbine, niti za nje obstoj. Ako kmet nima higienskega doma, naj mu pomaga posebna zakonodaja, da si zgradi higensko brezhiben dom, hleve, gnojišča itd. Ako vidimo, da boleha meščan za raznimi degeneracijami, dvignimo mestno higieno v vseh pogledih. Skrbimo z vsemi sredstvi propagande in s prirejanjem cenenih izletov za to, da pride meščan vsaj enkrat na teden v naravo, ki je in ostane vrelec zdravja. Vsega tega nikakor ni težko doseči, je samo stvar organizacije. Kakor znano je Slovenec zelo napreden. Pred 40 leti je malokdo imel kolo, danes jih je pri vsaki hiši celo po več. Prav tako je razen na Blokah bilo smučanje velika senzacija v začetku tega stoletja, danes je to najbolj priljubljen sport. Do začetka tekočega stoletja je bilo le malo Slovencev, na vrhu prekrasnega Triglava, danes obeta Triglav božjo pot, ako preskrbimo za vzpenjačo do visoke planote pod vrhom. Večina Slovencev še danes nima prilike, da bi se naučila plavati, kajakaš je med Slovenci še danes bela vrana. In vendar spadata ta dva športa med najzdravejša: utrjujeta naše telo, pljuča, srce, živčevje, kožo in vse organe. Ta dva športa je treba s pomočjo pravilne organizacije tako posplošiti, kakor se je posplošilo kolesarjenje in smučanje in kakor se bo po vojni brez dvoma posplošilo jadranje po zraku. Vse to spada v mestno in industrijsko higieno.

Iz okolnosti, da revmatizem, tuberkuloza, rak in še več drugih bolezni ne nastopajo pri ljudeh, ki se udejstvujejo v naravi n. pr. pri gozdnih delavcih, športnikih itd., po pravici sklepamo, da je življenje v naravi prava obramba proti tem boleznim, ki jih po pravici imenujemo: degenerativne (izrodne). Jasno je, da mora biti smoter vsake državne uprave, da je nje narod čim najbolje zdrav in odporen, tako da mu ne odrečeta niti telo niti živčevje v primeru nevarnosti za državo, n. pr. ob elementarnih katastrofah, vojnah itd. Seveda mora biti narod tudi ploden — kajti ljudstva brez naraščaja spadajo med tiste, ki jih bodo drugi narodi izrinili in prerasli.

Med Slovenci sem opazil najlepše razvite dečke med poklicnimi gozdnimi delavci. Ako bi se tedaj pri nas vpeljala po zgledu drugih kulturnih držav — služba obveznega dela, naj bi se za najbolj ogroženi naraščaj uvedla služba gozdnega delavca; drugi naj bi bili zaposleni na kmetijah. Kakor znano, so zlasti Japonci verni posnemovalci vseh dobrih evropskih izsledkov. Ali naj Slovenci čakamo, da nas vsega tega nauče drugi?

O tuberkulozi se je mnogo razpravljalo v strokovnem in dnevnem časopisju. Predlogi so jasni in lahko izvršljivi. V zvezi s tuberkulozo je bilo govora o turistiki. Planinec je zavarovan proti tbc-izrodu. Radi tega je posebne važnosti, da se razpravlja o organizaciji planinstva.

Smoter take organizacije je jasen: treba je vsakomur, tudi najbolj ubožnemu omogočiti, da napravi vsako lepo nedeljo in praznik izlet v planine. Kakor ima dandanes skoro vsak mladič (mladenka) kolo, tako naj bi imel v bodoče vsakdo nahrbtnik in drugo turistovsko opremo. Predvsem je treba planinskih zavetišč, ki naj bodo topla (velika peč s klopmi, od te peči kurjava spalnic); cene na skupnem ležišču morajo biti nizke — za ubožne naj plača domača občina. Seveda ne sme biti vstopnine, saj ne gre le za užitek, marveč predvsem za zdravje. Odlični dijaki naj bi dobivali od občin pouk in celotno plezalsko opremo, s pomočjo katere bi premagovali slovenske vršace.

Se bo nadaljevalo.

Prihodnji trije romani DK

Arnaldo Fraccaroli: NEMIRNO SRCE (Bellini)
Jack London: JERRY Z OTOKOV
Jens P. Jacobsen: BORBA Z BOGOVI

Ti trije romani mednarodno znanih piscev bodo izšli v tekočem četrtletju v naši zbirki »Dobri knjigi«, prvi sredi tega meseca, drugi sredi februarja in tretji sredi marca.

»NEMIRNO SRCE« je delo priljubljenega italijanskega pisca Arnalda Fraccarolija, ki nam v njem podaje napeti življenjski roman slavnega skladatelja Vincenza Bellinija.

»JERRY Z OTOKOV« nas popelje pod spretnim vodstvom Jacka Londona, mojstrskega obdelovalca eksotičnih pripovednih snovi, v neznane pokrajine tihomorskih otočij.

»BORBA Z BOGOVI« je izšla izpod peresa najboljšega danskega pripovednika Jensa Jacobsena, ki nas vodi v dobo, ko sta se na področju Egejskega morja pred 3000 leti začeli razvijati prva civilizacija in kultura v Evropi.

Prepričani smo, da bo tudi ta druga trojica romanov DK naletela med ljubitelji dobre in plemenite knjige na enako topel sprejem, kakor so ga bili deležni prvi trije romani. Ti so že vsi razprodani, kar je najboljši dokaz, kako zelo se je »Dobra knjiga« priljubila že v tem kratkem času.

Če si hočete zagotoviti, da boste zanesljivo prejeli gornje tri napete in zanimive romane, se nemudoma naročite na »Dobro knjigo«, če niste že njen naročnik. Mesečna naročnina, ki odgovarja ceni za eno knjigo, znaša za one, ki so naročniki »Jutra« ali »Slovenskega Naroda«, 8 lir za broširano, 18 lir pa za boljše opremljeno in v platno vezano knjigo. Za ostale naročnike je mesečna naročnina 9 lir za broširano in 20 lir za vezano izdajo.

Naročnike sprejemajo uprava naših listov v Narodni tiskarni, njena podružnica v Novem mestu ter inkasanti, ki pobirajo naročnino za naše liste.

Moške čednosti

Dobrodušnost

»Drži se ga, dekle, to ti pravim! Takšnih dandanes ni več. Le poglej, kako se vede k vsakemu v naši rodbini. Očetu nosi viržinke, da jih je veselje kaditi. Z menoj je kakor maslo, mama sem, mama tam, vse ga zanima, vse ve, pri vsem zna svetovati in teta Tončka ne dovoli zle besede zoper njega, odkar ji je prinesel čudežno mazilo proti trganju v križu. Samo ti si taka k njemu ...«

»Ampak, mama, jaz vse to priznavam. Gospod inženir je zelo dober človek, toda ima takšno plešo, in tisti njegov trebuh ...«

»Molči, neumnica, takšni so najboljši. Neumna leta imajo že za seboj in znajo ceniti ženske. Inženir! Lahko bi si vzel sebi enako damo, toda zaljubil se je vprav v hčerko obrtnika ...«

»Ravno zato, mama ...«

»To se vidi, da si neumna gos. Na koga pa čakaš? Pet in dvajset let ti je že; vsaka druga bi si obliznila vseh deset. Tak šarmanten in dobrodušen gospod! Dekle, ti imaš več sreče ko pameti. Samo radovedna sem, ali bodo sprejeli tudi teto v družbo za to podjetje, ki bo nosilo bogate dobičke. Jejmene, to bo besed v sosedstvu, ko pride vse to na dan!—«

Besed je bilo res več kakor preveč ko so sosedje brali v časopisju, da je znani ženitni slepar »inženir« F. izvabil temu in temu obrtniku dvajset tisočakov.

Tovarištvo

Veliko podjetje je sprejemalo nove moči, a vsi so morali delati sprejemni izpit, h kateremu jih je bilo pripuščenih okrog dvajset. V čakalnici sta se pred izpitom seznanila in dogovorila dva kandidata, gospod Miha in gospodična Dora, da bosta sedela drug zraven drugega in si pomagala, kolikor bosta mogla. In potem sta res skupaj sedela. Gospodu Mihi je manjkal kos stenograma, ki mu ga je gospodična Dora rade volje dopolnila, on pa je spet opozoril na napako v knjigovodstvu.

Miha je bil sprejet, Dora pa ne. Nalogo iz knjigovodstva je namreč napravila slabo. Nikakor ni mogla razumeti tega, da je bil njen tovariš, ki ji je popravil knjigovodsko napako, sprejet. Berta, prijateljica gospodične Dore, je sicer izrazila mnenje, da ji je gospod Miha, boječ se konkurence preveč sposobne tovarišice nalašč povedal napačen rezultat. Toda gospodična Dora je to ogorčeno zavrnila. Tako grdi ljudje vendarle niso.

Molčečnost

»To je izredna ženska. Malokdaj sem srečal takšno. Inteligentna, vesela, izvrstna plesalka in lepotica — pravim ti, dovršena lepota!«

»Katera?«

»Tamle tista v modri obleki z belo kožuhovino.«

Janko je pogledal damo, ki se je ravno obrnila. Ni hotel verjeti svojim očem. Ona, ki se je za njeno naklonjenost nekoč trudil in jo tudi losegel — no, kaj bi govorili ... Ampak počakaj, jaz ti bom podkuril!

»To je vendar Vanda!«

»Ti jo poznaš?«

»Seveda. Kakor svoje čevlje.«

»To je imenitno. Pripoveduj mi o nji! Zdi se mi, da je iz dobre rodbine in gotovo prav dostojna.«

»Hehé!«

»No, oprosti! To ni mogoče! Takšno dekle, prisegel bi na njo! Kaj pa veš o njej?«

»Jaz? Nič. Saj vendar nisem rekel niti besedice!« (Sarkastičen smehljaj).

»Prav zato, ker nisi nič rekel. Ampak tvoj nasmeh govori cele knjige. To dekle me zares zanima, ampak če bi kaj izvedel ... saj ves, ne bi rad ... Povej mi torej ...«

»Ampak zagotavljam ti, da ne morem nič slabega reči o njej ...« (Nesramen smehljaj).

»Lepo je sicer, da si tako diskreten, ampak, to mi tudi zalostuje. Prav lepo sva se sporazumela, in zdelo se mi je, kakor da se tudi ona zanima ... Hm, škoda!«

V jadrnici čez morje

Štirim Nemcem se je posrečilo prevoziti z majhno jadrnico dolgo pot od Buenos Airesa do Evrope navzlic vojni in silnim viharjem. Vožnja je trajala 68 dni. Lastnik jadrnice Dirk Meybohm, doma iz Bremena, je po poslovnih opravkih že leta 1925. potoval v Argentino. Leta 1936. se je udeležil olimpijske tekme v vožnji po morju in zasedel drugo mesto z jadrnico »Roland von Bremen«. Jadrnica je plula drugi dan po odhodu iz Buenos Airesa mimo potopljene nemške križarke »Graf Spee«, ki še nekoliko moli iz morja. Že na prvih 300 miljah vožnje so videli pogumni nemški mornarji štiri parnike, ki se pa njih posadke za jadrnico niso zmenile. Pozneje so srečali neko ameriško tovorno ladjo, ki je imela najbrže letala na krovu in ki je vozila proti jadrnici. Treba se ji je bilo hitro izogniti.

Nekega dne so opazili nemški mornarji v morju blizu 100 kitov. Malo je manjkalo, da eden ni zamahnil z repom po jadrnici, ki bi jo bil seveda razbil. 67 dne so opazili v jugovzhodni smeri luči. Bila je Orotava na Tenerifi. Naslednjega jutra so zagledali strme pečine tega otoka. V Santa Cruzu so tam živeči Nemci navdušeno sprejeli pogumne mornarje. Jadrnica je imela za seboj 6160 morskih milj, kar je pač tem večji uspeh, ker jih je bilo treba prevoziti v vojnem času, ko je vožnja po morju zelo nevarna.

Človeška koža

Človeška koža je zelo gosto in zanimivo razpredena. Na vsakem kvadratnem centimetru je povprečno pet dlak, dve toplotni zarišči, 12 žarišč mraza, 15 maščobnih por, 25 točk pritiska, 100 potnih por, 200 bolečinskih točk, 1 m ožilja, 4 m živčnega tkiva, 5000 čutnih telesc in okrog 6,000.000 celic. Če bi hoteli izračunati za vso površino človeške kože veljavne številke, bi morali gornje pomnožiti okrog z 20.000 in prišli bi do skoraj fantastičnih številk. V vsej človeški koži je 120 miljard celic, 20.000 žilic in 2,000.000 potnih por.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

16. Kako se je imenoval grški bog sonca?

17. Kako se imenuje brodar iz »Tisoč in ene noči«, ki je doživel največ pustolovščin?

18. Kaj sta zenit in nadir?

*

19. Ena za tesarje.

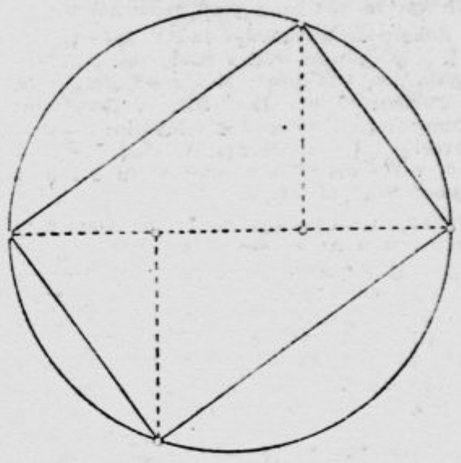

Da se iz (okroglega) drevesnega debla izteše bruno (greda) največje relativne nosilnosti, se premer razdeli na tri enake dele in se v deliščih narišeta pravokotnici v nasprotnih smereh, s čimer dobimo oglišča bruna, kakor vidimo to na sliki.

V kolikšnem razmerju sta dolžina in širina brunovega prereza?

*

20. Sestavljenka

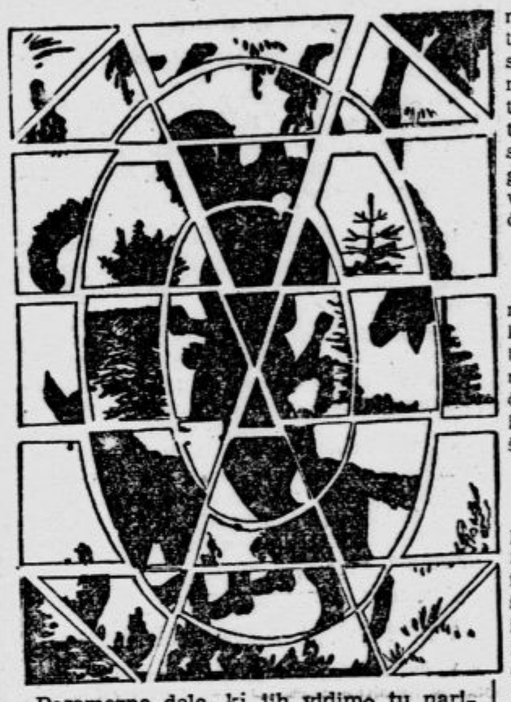

Posamezne dele, ki jih vidimo tu narisane, je treba izrezati in sestaviti iz njih sliko, ki nas bo spomnila na znano pravljico.

Rešitve nalog 9. t. m.:

11. Pri igri s kartami, ki se imenuje »rummy«, ima »mrtev« igralec še vedno odločilen vpliv na potek igre.

12. Madžarska denarna enota je pengö.

13. Intarzije so umetniški vložki lesa (ali tudi kovin, slonovine in bisernice) v les druge barve.

*

14. Štirje skladni krogi se sečejo.

Vsa črtkana ploskev skupaj je 2krat tolikšna kakor vsak narisani krog. Do tega rezultata pridete lahko z naslednjim sklepanjem:

1. Vsa črtkana ploskev skupaj je vsota treh zunanjih lunic in treh leč.

2. Primerjajoč zunanjo (črtkano) lunico s skladno lunico notranjega kroga, ki je v sredi predeljena z lečo, vidimo, da je lunica enaka vsoti dveh sekiric in ene leče, ali da je vsota treh lunic enaka vsoti šestih sekiric in treh leč.

3. Vsa črtkana ploskev je torej enaka vsoti šestih sekiric in šestih leč.

4. Notranji krog kaže, da je vsota treh sekiric in treh leč enaka ploščini kroga.

5. Torej je vsa črtkana ploskev enaka dvakratni ploščini enega kroga.

*

15. Križanka.

Vodoravno: 3. Triglav, 6. okvir, 7. red, 9. Ala; 11. oda; 13. kolovoz; 15. lani; 16. Ikar; 17. voz; 18. Ada; 22. vrl; 24. oba; 25. naredbe; 26. on; 27. (Aluminij).

Navpično: 1. prod; 2. para; 4. Gvido; 5. li; 8. Enka; 10. Liza; 11. oliva; 12. avizo; 14. on; 18. Arno; 19. dlan; 20. roba; 21. Abel; 23. pero.

Severni medvedi in toplota

Samo laiki si lahko mislijo, da severni medvedi ne poznajo in vobče ne prenesejo toplote, ker živijo stalno v krajih večnega snega in ledu. To naziranje pa je pogrešno, mladi medvediči so prav tako navezani na toploto kakor mladiči drugih sesalcev. Brez toplote bi sploh ne mogli ostati živi. Samica svoje mladiče zato pokriva s šapami in jih greje s svojim dihom. Brlogi severnih medvedov so poleg tega vse prej nego hladni, čeprav se skrivajo v debelih plasteh snega.

Možgani rasto najhitreje

Ko izpolni otrok sedmo leto so njegovi možgani že povsem izoblikovani, po velikosti in strukturi enaki možganom odraslega človeka, seveda če se je otrok razvijal normalno. Dočim potrebuje torej ostalo človeško telo za popoln razvoj najmanj 20 let, ali pa še več, se razvijejo možgani v šestih letih.

Strupena ptica

Znanost še pred nedavnim ni poznala ptic, ki bi bile strupene. Sedaj se s to lastnostjo lahko »ponaša« ptica, ki jo domačini imenujejo že dolgo in upravičeno »mrtvaško ptico«. Svoje ime je dobila zato, ker izločuje s svojimi izbljuvki snov, ki učinkuje strupeno. Ptica lovi svoje žrtve na ta način, da jih z udarcem kljuna zastrupi. Mrtvaška ptica pa je v ostalem zelo redka žival, živi v maloštevilnih primerih samo na Novi Gvineji. Po svoj zunanjost in velikosti je podobna kosom.

Razvaline in omejitve

Poluradni turški list »Ulus« objavlja poročila svojega glavnega urednika Emserja, ki se je udeležil popotne turneje turških novinarjev širom po Angliji in Ameriki. Pod zaglavjem »Razpoloženje v Angliji« pravi Emser, da je obiskal Veliko Britanijo že leta 1940. od tedaj pa se je v tej deželi izvršil velik preobrat.

Pred dvema letoma je bilo angleško ljudstvo prepričano, da vojna ni resna zadeva. Zdaj pa je nasprotno uverjeno, da vojna v polnem obsegu ograža tudi britanski otok. Ljudje kažejo veliko pobitost, zlasti zaradi nemških bombnih napadov, ki so povzročili velika opustošenja. Vsepovsod na Angleškem lahko vidiš kupe razvalin, spominjajoče na razdejanje v Pompejih. Londonska City je še danes ogromen kup ruševin, v katerem stežka najdeš nepoškodovano poslopje.

Tudi Canterburry, ki so ga obiskali turški novinarji, priča o hudih urah, ki jih je moral doživeti. Vendar je katedrala ostala cela. Veliko je tudi razdejanje v Liverpoolu. Uničen je del dokov ter važne industrijske četrti. Elektrarne, vodovodi kakor tudi telefonsko omrežje so postali zaradi nemških napadov iz zraka bolj ali manj nerabni.

Na koncu se bavi Emser še s zadevami prehrane Anglije in pripomnja, da si pred dvema letoma nihče na Angleškem ni predstavljal, da se bo morala ta dežela tako omejiti. Poročilo poudarja, da se to pot dogaja prvič v zgodovini Anglije, da ta država čuti posledice vojne na svojem telesu v takšni meri. Izvajanja turškega novinarja so napravila na javnost velik vtis posebno zaradi tega, ker skuša anglo-ameriška propaganda Turke prepričati, da ne trpita ne Anglija ne Amerika zaradi omejitev v sedanji vojni.

Drobne zanimivosti

Skrivnostna zaboja. V nekem muzeju v Firenzi sta dva zaboja, katerih vsebina je neznana. Muzeju jih je zapustil nek sodni svetnik, ki je v oporoki napisal, da se zaboja do 16. novembra leta 2101. ne smeta odpreti. Ko je pred časom v muzeju izbruhnil ogenj, so postali na zaboje pozorni. Zaradi varnosti so predlagali, naj zaboja odpro in pregledajo vsebino. Predlogu pa se je uprla večina muzejskih ravnateljev, tako da bosta še 160 let stala v muzeju, preden bodo zvedeli za njuno vsebino.

Velike poplave v Ameriki. Iz Stockholma poročajo, da imajo v Pensilvaniji velike poplave. Nekaj rek je prestopilo bregove in poplavilo človeške naselbine z važnimi tvornicami. Na stotine hiš in cest je pod vodo. Pogrešajo tudi več ljudi, ki so najbrže utonili.

Kaznovan predsednik trgovskega sodišča. V Troyesu je bil obsojen predsednik ondotnega trgovskega sodišča zaradi podpiranja protizakonite trgovine z racioniranimi živili. Mož je z nečednimi manipulacijami pridobil dva milijona frankov.

Prevejan gost. V neko gostilno v Bielli je prišel mlajši moški in si naročil obilno južino. Ko je nato prišla gostilničarka z računom, je fant dejal, da ne more plačati, ker nima denarja. Gostilničarka mu je zagrozila, da bo poklicala policijo, fant pa jo je rotil, naj tega nikar ne stori, ker si bo sicer iztaknil oko. Kljub mladeničevi grožnji je gostilničarka šla proti vratom, da pokliče stražnika. V tem pa je mladi prevejanec segel z roko k očem in si iztaknil oko, da je padlo na mizo. Gostilničarka se je tako prestrašila, da se je onesvestila, v tem pa jo je fant že popihal. Ko je prišla k sebi, ga ni bilo več v lokalu. Izkazalo se je, da je imel prevejanec stekleno oko.

Poldrugo leto ječe za poskušen umor sina. Pred kazenskim senatom se je morala zagovarjati kmetica Marija Markos iz Kiskorpada, ki je v navalu besnosti svojemu sinu zaradi neposlušnosti z britvijo prerezala vrat, potem pa se je hotela sama obesiti. Poskus samomora se ji ni posrečil, ker se je jermen odtrgal in je ostala pri življenju. Njenega sina so prepeljali v bolnišnico, kjer je po večmesečnem zdravljenju okreval. Sodišče je Marijo Markosovo obsodilo na poldrugo leto težke ječe.

Reorganizacija nizozemske policije. Z veljavnostjo od 1. marca letos je za nizozemsko policijo predvidena nova organizacija. Zakonska odredba določa samo centralno, državno policijo, ki bo nadomestila krajevne policijske oblasti. Vodja policije bo generalni tajnik za pravosodje in mu bo prideljen generalni ravnatelj. V glavnih pokrajinskih mestih bodo imenovani policijski predsedniki. Centrala kriminalne policije bo v Haagu.

Vihar v Biskajskem zalivu. V Biskajskem zalivu je te dni razsajal silovit vihar, ki je onemogočal sleherno plovbo. Divjala je tako močna burja, da je več ladij obtičalo med čermi. Neka ribiška ladja na motorni pogon je bila vržena ob nabrežje, kjer se je razbila.

Starost živali

Najvišjo starost med živalmi ne dočakajo sloni, kakor bi človek mislil, temveč ščuke. Pri ščukah je bila že ugotovljena starost 250 let. Med ptičami dočakajo najvišjo starost gosi in sove. Prve do 80, druge pa do 70 let.

Med sesalci imata starostno prvenstvo slon in kit, ki živita do 200 let, osel 100 do 106, konj 40 do 60, goved 20 do 25, ovca 20, pes 18, mačka pa 22 let.

Največji šopek

Največji šopek, kar so jih kdaj prodale cvetličarne, je bil narejen v 15. stoletju. Naročil ga je neki indijski knez in ga položil na sloveč Budhin oltar v Ceylonu. V šopku je bilo 6480.300 svežih rož. Velika množica vrtnarjev je bila zaposlena pri tem, in lahko si mislimo, kako dolgo in skrbno so morali delati, da so povezali v lep šopek tako ogromno število rož.

SPORT

XV. nedelja — in pol poti

V nogometnem prvenstvu Italije vodi sedaj Torino pred Livornom, nevarna pa sta tudi Juventus in Ambrosiana

Prva skupina klubov, ki tekmuje za naslove v skupni nogometni konkurenci po vsej Italiji — in sicer najboljša iz divizije A — je preteklo nedeljo končala prvo polovico poti do konca prvenstvene kampanje. Petnajst zaporednih nedelj je bilo treba igrati brez odmora, od nedelje do nedelje je bilo treba hiteti od igrišča do igrišča, ne glede na to, da vojna in njene težave niso prav nič manjše pri nogometu kakor za ostale sportnike in so morale posamezne enajstorice tu al tam seči po skrajnih rezervah ali pa nastopati tuli v ozračju, ki je komaj pospeševalo sportne manifestacije. Toda italijanski nogometaši so ohranili vso trdno voljo in če kdo, so prav oni najbolj zgovorno dokazali, da se vojna in sport med seboj ne izključujeta; res je celo, da mladina v sportu tudi takrat črpa nove talente in duševne sile, ki so ji v tako usodnih časih še bolj potrebne kakor kdaj koli poprej.

Zadnja jesenska prvenstvena nedelja v diviziji A vsaj na papirju ni obetala velikih senzacij, toda nogomet bi ne bil nogomet, če bi se v njem vse zaključevalo tako, kakor kdo računa za kavarniško — ali tudi uredniško — mizo. V splošnem je že to prišlo bolj ali manj nepričakovano, da je moral vodilni Livorno prav na ta zadnji turnir že drugič odstopiti svoje zavidljivo mesto na vrhu tabele drugoplasiranemu Torinu, čeprav samo zaradi slabšega količnika v golih. Pred otvoritvijo povratnega dela tekmovanja spet kaže tako, da so Livornu spet začele pojemati moči in bo »moštvo dragih mož« iz Torina dokončno prevzelo pobudo in nastopilo zmagovito pot do naslednstva po letošnji Romi. V ostalem pa sta v tej ožji kombinaciji še dva kluba (Juventus in Ambrosiana), ki imata z 20 odn. 19 točkami na 3. in 4. mestu tudi še odprte vse možnosti za dosego enakega cilja. Vsi naslednji, ki so zaostali za več kakor 5 točk za vodečim parom, po stari skušnji za take račune ne pridejo več v poštev.

Prva zmaga Triestine

In kaj je bilo še presenetljivega zadnjo nedeljo? Najmanj toliko kakor vsako prejšnjo, z razliko pač, da lahko danes v tej zvezi na prvem mestu omenimo našo sosedo Triestino, ki je šla na težko pot v Rim in se vrnila od tod s prvima dvema točkama naenkrat. Dogodek je prišel tembolj kakor iz jasnega, ker je ista Roma — ki je obenem tudi še vseh časti vredni državni prvak — pred tednom dni dobila igro v Genovi in so nekateri mislili, da je zdaj le prišla do sape in bo Triestince raztrgala na drobne kose. Nepričakovano veselje je dalje pripravila svojim pristašem skromna Vicenza, ki je v tekmi brez gola rešila pol izkupička v težki tekmi s torinskim Juventusom. Enako telja tudi za Atlanto, ki je tudi to nedeljo knjižila obe piki, to pot na račun nestanovitnega Lazia. Med izidi tega kola zavzema posebno mesto končni rezultat genovske tekme, v kateri so gostje iz Bologne porazili domačo Ligurio z nenavadnim 7:1 in si kar za dve mesti popravili položaj v tabeli. Vodilni Livorno je moral na vroča tla v Milan; bitka je ostala neodločena, toda že ta polovični neuspeh je zadostoval, da je zaostal za Torinom, ki je — po načrtu — spravil ves izkupiček na domačem igrišču v dvoboju z Barijem. Za Romo so si to nedeljo izposodili Genovo še Fiorentinci in posledica je, da je ta mnogo obetajoča ekipa odletela v kratkih 14 dnevih kar za pet mest proti repu tabele.

Suhe podobne številke iz XV. kola v diviziji A povedo še tole: **v Bergamu: Atlanta-Lazio 2:0, v Genovi: Bologna-Liguria 7:1, v Torinu: Torino-Bari 3:0, v Benetkah: Ambrosiana-Venezia 2:0, v Milanu: Milano-Livorno 1:1, v Vicenzi: Vicenza-Juventus 0:0, v Firenci: Fiorentina-Genova 3:2 in v Rimu: Triestina-Roma 2:1.**

Stanje točk po končanem jesenskem delu tekmovanja pa je naslednje:

1)—2) **Torino** in Livorno 21, 3) Juventus 20, 4) Ambrosiana 19, 5)—8) Bologna, Lazio, Fiorentina, Atalanta 16, 9)—10) Genova in Milano 15, 11)—12) Roma in Bari 12, 13)—14) Liguria in Triestina, 15) Venezia 9, Vicenza 8 točk. (Roma in Liguria sta odigrala eno tekmo manj.)

Spezia drži svoje mesto

Dvoboj, ki je bil v ospredju zanimanja, in sicer med Napolijem in Brescio, se je končal s tesno zmago domačinov, ki so se tako spet povzpeli na četrto mesto v tabeli. Zagrizena borba za najboljše mesto med Spezio in Pro Patrio to pot ni prinesla nobene spremembe, kajti zmagali sta obe moštva z enakim izidom, in sicer prva in igrišču v Alessandrii, druga pa doma proti Rimljanom iz kluba Mater. Pet moštev iste divizije koraka zdaj krepkeje, najšibkejši pa sta Pescara in Siena, ki pa sta odigrali vsak eno tekmo manj v celoti.

Izidi XV. prvenstvene nedelje se glasijo takole:

Cremonese-Udinese 1:0, Savona-Siena 3:1, Palermo-Pescara 1:0, Pisa-Fanfulla 2:0, Pro Patria-Mater 3:0, Novara-Padova 2:0, Spezia-Alessandria 3:0, Modena-Anconitana 1:1, Napoli-Brescia 2:1.

*

Iz divizije C beležimo — kakor običajno — samo izide iz najbližje soseščine, katere klubi igrajo v okrožju A. Evo nekaterih rezultatov:

Treviso-Gorizia 0:0 (drugi remis v vsej sezoni in nobenega poraza), **Fiumana-Reparto Distretto** (Trieste) 1:0, **Ponziana-Monfalcone 2:0.**

---

s— **Trije hokejski izidi iz Nemčije.** V tekmah za državno prvenstvo v hokeju na ledu so bili v soboto in nedeljo zabeleženi tile izidi: Rot-Weiss (Berlin)-NSTG Praga 7:0, Riessersce-TSV Nürnberg 9 : 1, KAC-Olomouc 6:0.

Paberki iz avtomobilizma

V Švici pripravljajo načrte za zgraditev nove cestne mreže, ki naj bi vezala vsa glavna švicarska središča. Te nove prometne žile naj bi bile široke po 12 metrov in razdeljene v štiri ločene odseke. Po pripravljenih načrtih naj bi bile dograjene tri glavne ceste in še nekaj pomožnih v skupni dolžini 170 km.

*

Švicarski urad, ki nadzoruje razdelitev in uporabo gumija, se je znašel zaradi pomanjkanja blaga pred velikimi težavami. V Švici je resda še precej pnevmatik pri zasebnikih, toda kljub temu bo treba obratovanje motornih vozil v dogledni bodočnosti še bolj omejiti. Z druge strani povzroča tudi izdelovanje sintetičnega gumija precejšnje težave, ker pač primanjkuje surovin. Največ si švicarske oblasti, ki imajo nalogo skrbeti za preskrbo gumija, obetajo od predelave že uporabljenih pnevmatik.

*

Krom, ki sta ga Amerika in Anglija pred vojno dobivali iz bivše Jugoslavije in Filipinskih otokov, je začel pohajati in zdaj se zavezniška naroda hudo prizadevata, da bi to dragoceno rudo dobivala iz Turčije, ki jo je leta 1940. izvozila okrog 118.000 ton, vso v glavnem za vojno industrijo. Kakor znano, je glavne količine te rude Turčija že oddala Nemčiji v zameno za orožje in druge vojaške dobave.

*

Od 15. novembra t. l. dalje je tudi v Severni Ameriki, kakor že prej v Angliji, uvedena posebna državna kontrola nad vsem avtomobilskim prometom. V Ameriki je ta naredba zadela okrog 5 milijonov avtomobilov in 150.000 avtobusov.

*

Del velikih delavnic pri podjetju Alcoa v Severni Ameriki so morali zapreti, v drugih pa uvesti zelo skrčeno delo, iz razloga, ker primanjkuje ročnih delavcev. Tovarne so proizvajale aluminij.

*

Na nekaj nad 42.000 ton se je lani zmanjšala celotna proizvodnja cina v Boliviji, toda ta številka je še precej nižja kakor je bila prejšnja leta, kljub temu, da so Združene države Ameriške na vse načine podpirale in vzpodbujale pridelovanje te kovine, ki jo tamkaj tako krvavo potrebujejo.

*

Južnoameriški tisk se zmerom bolj polni samih pritožb zaradi obupnega položaja, ki vlada v južnoameriških državah glede dobave gumija. Če pojde tako dalje, bo vsa Južna Amerika že prihodnje leto brez vsakega gumija.

*

Strokovnjaki v Turčiji marljivo proučujejo vprašanje pridobivanja petroleja v domačih krajih in so pri raziskovanjih prišli do zaključka, da se bo dalo iz okroglo 300 najdišč pridobiti do 300.000 ton petroleja lastnega proizvoda.

*

Eden izmed Rooseveltovih sinov, ki mu je ime Elliot in služi v ameriški vojski kot podpolkovnik, opravlja svojo službo kot opazovalec v letalski eskadrili, o kateri pa ne povedo, ali in kje je bila že poslana v borbo.

*

V Franciji je bilo konec julija t. l. uničenih 25.000 motornih vozil vseh vrst, ki so bila stare konstrukcije in tudi do skrajnosti izrabljena.

*

Nov poskusni zavod za preizkušanje petroleja, ki je opremljen z najmodernejšimi napravami, je začel pred kratkim obratovati v Buenos Airesu.

*

Veliko pomanjkanje ročnih delavcev postaja v Severni Ameriki zmerom težavnejše vprašanje in zadnji čas so res začeli tamkaj razmišljati o tem, da bi nastale vrzeli izpolnili z ročnimi delavci iz ženskih vrst. V teku prihodnjega leta upajo doseči vsaj toliko, da bodo sestavili sezname žensk, ki bi jih lahko uporabili za težko ročno delo.

*

Hrvatska vlada z vsemi razpoložljivimi sredstvi podpira prizadevanje, da bi se pospešilo delo za ugotovitev najdišč bakra, ki jih je na ozemlju NDH zelo mnogo, toda za enkrat še niso raziskana ali pa izkazujejo malo rude.

*

V Braziliji so hoteli ustanoviti lastno industrijo aluminija, vendar so morali pozneje vse take načrte opustiti, ker primanjkuje doma bauksita, od drugod pa ga ne morejo uvažati.

✝

Vsem sorodnikom, prijateljm in znancem naznanjamo pretresljivo vest, da nas je naša zlata mamica, oziroma hčerka, sestra in svakinja, gospa

IVICA KLEMENČIČ

danes po daljši, težki bolezni, previdena s sv. zakramenti, za vedno zapustila.

K večnemu počitku spremimo nepozabno pokojnico v torek, dne 12. januarja 1943 ob 15. (3.) uri popoldne z žal, kapelice sv. Krištofa, na pokopališče k Sv. Križu v Ljubljani.

Ohranite našo ljubo, nesrečno Ivico v lepem spominu!

Rakek, Št. Vid, Beograd, Padova, dne 10. januarja 1943.

VUKICA, hčerka; JOSIPINA, mati; JOŠKO, brat; ALBINA TRAVEN, IDA NAUMOVIĆ, NADA ZUCCATO, sestre. — Rodbine: KLEMENČIČ, TRAVEN, NAUMOVIĆ, ZUCCATO

✝

Umrl nam je 10. januarja naš zlati atek, mož, brat, stric in svak

Albin Razpotnik

šolski upravitelj

Pogreb bo v torek, dne 12. t. m. popoldne iz Semiča k Sv. Duhu. Priporočamo ga v tiho molitev.

Semič, Ljubljana, 11. januarja 1943.

Neutolažljiva ŽENA, HČERKE, SESTRA, BRAT — in ostalo sorodstvo

---

MALI OGLASI

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—.

Službo dobi

Iščem služkinjo
za vsa hišna dela za takoj. Plača 250 lir. Naslov v ogl. odd. Jutra. 381-1

Fanta
za trgovino in gospodarske posle sprejme takoj A. SUŠNIK, železnina, Ljubljana, Zaloška cesta 21. 585-1

Kuharico
samostojno, pošteno in pridno iščemo za takoj. Plača 300 lir. Javiti se dopoldan v Igriški ulici št. 2/I. desno. 580-1

Dobro kuharico
pridno in pošteno z daljšimi izpričevali, katera bo imela dobro hrano in plačo išče za takoj Antonija Šibenik, Rožna dolina c X., št. 2 »Vila Adria«. 581-1

Ključavničarje,
mehanike in kleparje takoj sprejmemo. Gasogeno Merkur, Puharjeva 7. 594-1

Dobrosrčno dekle
sprejmem k otroku. Naslov v poslovalnici »Jutra«. 596-1

Avtomehaničnega vajenca
in več avtomehanikov in ključavničarjev sprejmemo takoj. Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 590-44

Pouk

Starejšega gospoda
išče gospa, ki bi jo učil italijanščino in nemščino. Naslov v ogl. odd. Jutra. 577-4

Prodam

Mizarsko orodje
kompletno, za več mizarjev z delavnico v najem prodam zaradi odpotovanja. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Orodje«. 579-6

Drsalke in sanke
sportne in ene ročne tovorne, ugodno proda »Metalia«, Cesta »Arielle Rea 16 (Pri Levu). 469-6

Gospa!
Ali ste že poskusila čistiti madeže na oblekah s »Čistimadežem«? Jaz sem prav zadovoljna. Poskusite tudi Vi, bo pa tudi Vaš g. soprog zadovoljen, ker bo imel z malimi stroški vedno čedno obleko. »Čistimadež« dobite v vseh drogerijah in trgovinah. Glavna zaloga: »Petronaftal«, Bleiweisova c. št. 35a. J-175-M-6

Veliko železno peč
in napravo za ogrevanje auto šipe prodam. Ogled pri Herkules, Šelenburgova 4, dvorišče. 587-6

Peči,
razne velikosti in oblike ter razne dele kurilnih naprav ugodno nudi »Metalia«, Cesta Arielle Rea 16 (Pri Levu). 470-6

Drva in premog
si prihranite (50%), če naročite predpečico za Vašo lončeno peč. Gasogeno Merkur, Puharjeva št. 6. 591-6

Gramofone,
gramofonske plošče, bicikle, bicikl gume kupimo in plačamo zelo dobro. Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 592-7

Peči in štedilnike
različne velikosti se razproda za zelo nizko ceno. Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 593-6

Oblačila

Prava kača boa.
Luksuzni kačji plašč, letni, nov za vitko osebo in dobro ohranjen

gramofon
prodam. Ogled popoldne od 14 dalje: Šander, Novi trg 5/III., levo. 586-13

Moške suknje
za srednjo postavo ter kratek suknjič popolnoma nov ugodno prodam. Vittoria Emanuela 48, pritličje, desno. 598-13

Kupim

Kuhinjsko tehtnico
in mesoreznico (fiajšmašino) kupi Čibašek, Kolezijalja ul. 19/II., desno, Trnovo. 578-7

Kolesa

Kupimo bicikle
bicikl gume, gramofone in gramofonske plošče; plačamo zelo dobro. Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 595-11

Posest

Ugodna naložba kapitala
je priložnostni nakup parcel v najbližji periferiji Ljubljane, blizu cestne železnice, v izmeri 240 do 760 kv. m. — Vsa pojasnila daje Pristavec Franjo, real. pisarna, Ljubljana, Cesta Arielle Rea št. 3. 19-20

Stanovanja

Enosobno stanovanje
event. dva zamenjam za dvosobno komfortno v smeri Bežigrad—Šiška. Ponudbe pod »S. B.« na ogl. odd. Jutra. 584-21a

Lir 50 do 80 tisoč
damo posojila proti dobri vknjižbi tistemu, ki ima trisobno komfortno stanovanje v mestu Ljubljani. Obrnite se na Rudolf Zore, Ljubljana, Gledališka 12. 588-21

Sobe išče

Opremljeno sobo
iščem s posebnim vhodom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ježica«. 573-23a

Ženitve

Spoznati želim
prikupno in dobrosrčno gospodično do 30 let, z nekaj premoženja ali stalno službo zaradi ženitve. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Resnost«. 576-25

Gospa vdova
značajna, 48 let, brez otrok, z lastnim stanovanjem želi resnega znanja z inteligentom. Ponudbe pod »Značajen prijatelj« na ogl. odd. Jutra. 596-25

V najem

Garažo
suho vzamem v najem. Naslov v ogl. odd. Jutra. 575-17

Izgubljeno

Izgubil se je
šop ključev (5 komadov). Poštenega najditelja prosim, da jih odda proti nagradi v česalnem salonu Gjud Aleksander na Kongresnem trgu 6. 589-28

Našla se je
krušna karta na ime Marija Tome. Dobi se jo v Rožni dolini, cesta III, št 14. 527-28

Obrt

Gospodje, pozor!
Klobučarna »Pajk« Vam strokovno osnaži, preoblike in prebarva Vaš klobuk, da izgleda kot nov. Lastna delavnica. Zaloga novih klobukov. Se priporoča Rudolf Pajk Sv. Petra c. št 38, Miklošičeva c. 12. Nasproti hotela Union. J-158-M-30

Dražbe

Prostovolj. dražba
del premičnin pisarne odv. drja Benkovič Iva se vrši prih. petek 15. t. m. pop. ob 3. uri v Ljubljani, Beethovnova 14, palača Dunav, mzrz. levo (mize, omare, stelaže, lestenci, svetilke, opalograf, stoli itd.). Ogled torek, sredo in četrtek pop. od 3. do 4. Zaradi preselitve pisarne v vilo Puharjeva 14 ob Klasični gimnaziji za Figovcem. 566-32

Pridelki

Suhe gobe
in sveže pomaranče prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču na Bleiweisovi cesti št. 29. 464-33

Razno

Vloge in prošnje v italijanščini, prepise, informacije vseh vrst, razmnoževanja in razne usluge izvršuje »SERVIS BIRO«, Sv. Petra cesta 29.

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo za vse iskrene izraze sočutja in počaščenja ob boleči izgubi naše ljube mame, gospe

MARIJE SAMEC

ki je tako kmalu sledila našemu nepozabnemu očetu v lepše življenje.

Sveta maša zadušnica za ljubo pokojnico bo darovana v četrtek, dne 14. januarja ob ½8. uri v stolnici.

Ljubljana, dne 7. januarja 1943.

SAMČEVI

✝

Po kratkem trpljenju nas je v 80. letu starosti za vedno zapustil naš ljubljeni dobri oče, stari oče, tast in stric, gospod

Karel Ravnikar

služitelj Finančne direkcije v pokoju

Na zadnji poti ga bomo spremili v torek 12. t. m. ob 16. uri iz kapele sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Maša zadušnica se bo brala v petek 15. t. m. ob 7. uri pri Sv. Jakobu.

V Ljubljani, dne 10. januarja 1943.

Žalujoče družine:
RAVNIKAR, ŠIRCA, DEŽMAN, KODRAN

P. G. Wodehouse:

PODJETNI SAM

Humoristični roman

»O, izvrstno.« Ta odgovor je utegnil marsikaj pomeniti. In kakor da to ne bi zadostovalo, je bil še posebej podčrtal: »Prijatelja sva, da malo takih!«

Zato se je Klara izbegljivo otresla očetovskega blebetanja dvornika Sleddona ter s stisnjenimi ustnicami in trdim pogledom stopila materi pred obličje.

Ko je gospa Lippet zvedela, za kaj gre, se je brezpogojno postavila na stran tete Izabele.

»Ta pisateljica je to, kar imenujemo tenkočutno žensko, Klara. Ona ve, kaj pravi.«

»Tudi jaz tako mislim.«

»Morala je mnogo pretrpeti,« je gospa Lipett nadaljevala. »To si pač lahko sama misliš. Kako bi drugače toliko vedela o življenju, če ne bi imela bridkih izkušenj?«

»Torej menite, mamica, da naj ga še preskušam?« je tesnobno vprašala Klara.

»Le preskušaj ga, čedalje bolj,« je s papeško nezmotljivostjo odgovorila gospa Lippett. »Boljšega sredstva ni. Pomisli, dragica, da je tvoj Clarence pomorščak, in da je treba mornarje krepko držati za vajete. Takšen je svèt, ki ti ga dam.«

Klara se je poslovila od matere in se z omnibusom vrnila domov.

Nikjer drugje ne moreš tako izvrstno zbrati svojih misli kakor na strehi londonskega omnibusa. Ko jo je težko vozilo okrog štirih odložilo na vogalu Burberry Roada, je bil njen sklep storjen, da morajo biti poslej vse šahovske poteze trde kakor kaljeno jeklo.

Nekaj trenutkov nato je stopila v kuhinjo in videla, da Hash postopa po vrtu vile »Mon Repos«.

»Ohej!« mu je zaklicala in nalašč dala svojemu glasu svobodoljuben poudarek.

»Kod si hodila toliko časa?« je vprašal Hash in se približal.

»Pri materi sem bila,« je odgovorilo dekle. »Ali je gospod Twist še v hiši?«

»Kaj pa imaš s tem gospodom Twistom?« je vprašal Hash.

»Samo tole sem mu hotela dati ... nekaj, kar sem mu davi obljubila.«

Pokazala je ovoj vijoličaste barve in vijoličastega duha, in Hash je vrgel oči po njem, takisto, kakor da bi držala kačo na dlani.

»V tem nekaj tiči!« je vzkliknil nato.

»Seveda tiči,« je Klara odvrnila. »Da ni tako, mu ga ne bi dajala!«

Hashevi prsti so jeli živčno trgati ovoj.

»Kaj si mu pisala?«

»Nikar naj te ne skrbi.«

»V tem prekletem ovoju je še nekaj drugega razen pisma,« je dejal. »Zdi se mi, da čutim, kako nekaj škriplje, če ga stisnem s prsti.«

»Majhno darilce, ki sem mu ga obljubila,« je izbegljivo odgovorilo dekle.

Nezaslišan sum je pognal Hashu Todhunterju kri v obraz. Stvar se mu je zdela nemogoča, a vendar, vendar ... Raztrgal je ovoj in našel svoj sum potrjen. Med prsti je držal pramen predivasto plavih las.

»Kdo ti je dovolil odpirati tuja pisma?« je z namernim ogorčenjem vprašala Klara.

Pogledala je Hashu v obraz. Sladko upanje v njenih očeh se je umaknilo grenkemu razočaranju. Ta obraz je bil lesen in brez izraza kakor obraz lipovega malika.

»Veseli me,« je zdajci hripavo izpregovoril. »Bil sem v skrbeh, a zdaj nisem več. Vznemirjalo me je, ker sem videl, da se ne ujemava, a zdaj, ko vidim, da mečeš oči po drugem fantu, mi je vse eno. Twist je tamle v kuhinji,« je nadaljeval neobičajno prijazno; »sam mu ponesem tvoje pismo in mu povem, da sem ga pomotoma odprl.«

Dostojanstvenost njegovega vedenja je bila neoporečna, toda so trenutki, ko žensko žali, če si spodoben proti nji.

»Menda mu ne misliš zaviti vratu?« je vprašala s poslednjo iskrico upanja.

»Jaz?« je odvrnil Hash, ki je bil zdaj podoben svetemu Boštjanu v Louvru. »Jaz? Kaj bi mu ga zavijal, siromaku? Saj pravim, da me veseli. Prej sem se razburjal, a zdaj se ne več ... Razumeš?«

In preden se je utegnilo prestrašeno dekle ovedeti, da se okrog nje podira svet, je Hash Todhunter, gizdavo držeč usodno pisemce med desnim palcem in kazalcem, z dolgimi koraki krenil v kuhinjo vile »Mon Repos«. Na oko je bil miren in krotak kakor grlica.

Komaj pa je stopil v kuhinjo, se je njegovo vedenje presenetljivo izpremenilo. Ko je Chimp Twist vzdignil glavo iznad pasijanse je zagledal pred seboj obraz, tako čuden, da se mu je zdelo, kakor bi mel dva žarometa namesto oči. Pod tema žarometoma so bila usta, ki so zlobno kazala zobe. In kakor da to ne bi zadostovalo, se je usipal izza teh zob nerazumljiv šepet, pomešan z besedami, ki jih ne moremo ponoviti.

Prvo, kar je razločil, je bilo:

»Roke kvišku, tako ti Boga!«

Gospod Twist je poskočil in kakor jegulja smuknil na ono stran mize.

»Tak kaj vam pa je, gospod Hash?« je vprašal v silnem razburjenju.

»Precej vam povem, kaj mi je!« je nadaljeval bivši kuhar na »Araminti« ter dodal ploho medmetov, ki se jih noben pisatelj ne bi upal zapisati. »Spravite se izza te preklete mize'... Pokažite, da ste mož, in vzdignite roke.«

Gospod Twist se očitno ni bil voljan ravnati po tem nasvetu.

»Glavo vam odtrgam,« je začel Hash razodevati svoje namene. »Najprej vam zavijem vrat, in potem ...«

A Chimp se ni utegnil zanimati za Hasheve nakane, ampak je s spretnim skokom v stran ušel nasprotniku, ki se je pripravljal, da ga napade v bok.

»Sèm pojdite, takoj!« je kriknil Hash, raztogotan nad izjalovljenjem svojega poskusa. Bolj in bolj se je zavedal, da je vogelni kamen njegove nesreče in neprestopna zapreka uresničenju njegovega ideala kuhinjska miza, ki ju loči.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani